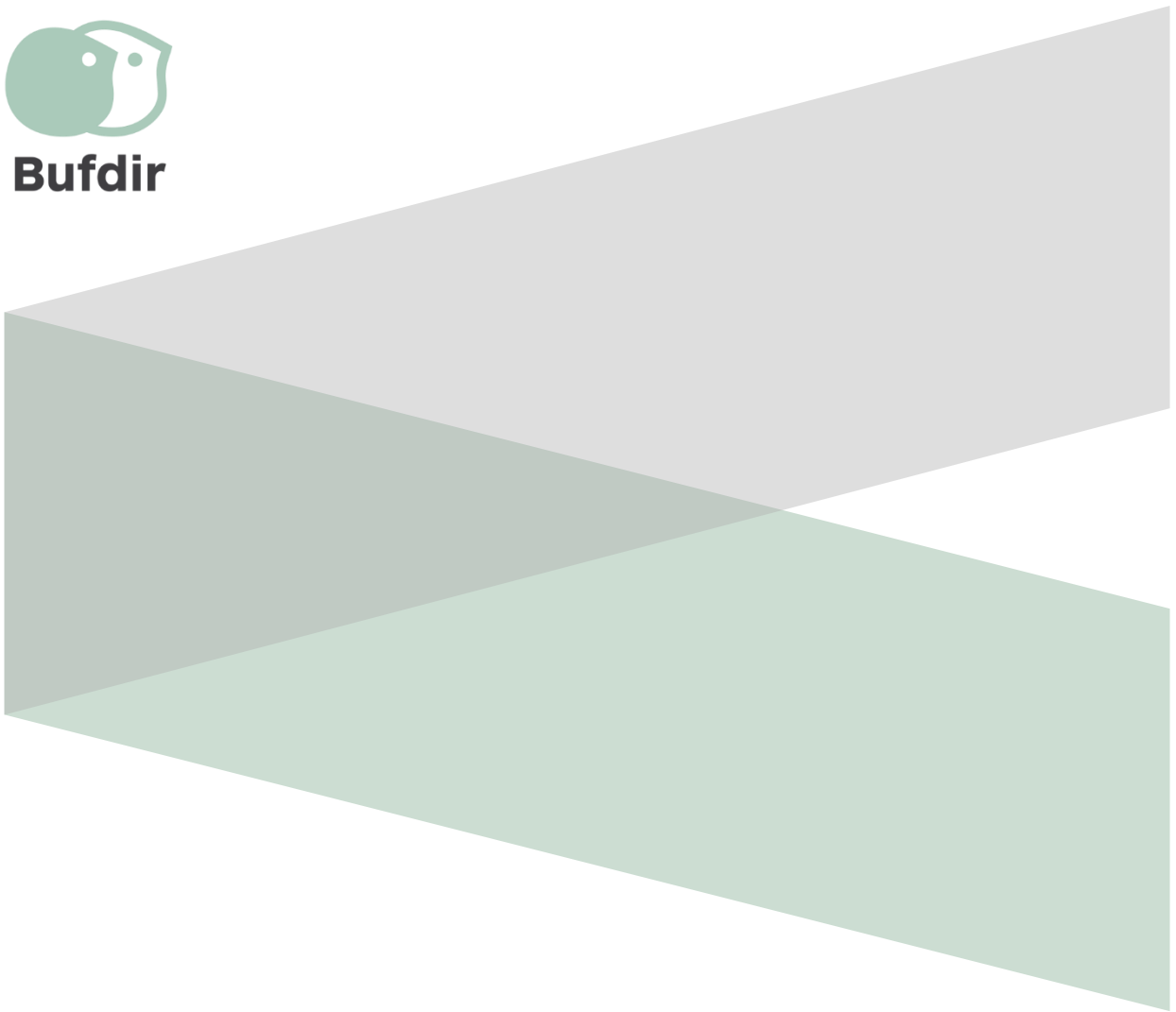

Sektorveileder for samfunnsøkonomiske analyser i barnevernet

Bufdir

Bufdir

BARNE-, UNGDOMS-
OG FAMILIEDIREKTORATET

Postadresse:
Postboks 2233
3103 Tønsberg

Besøksadresse:
Fredrik Selmers vei 3
0663 Oslo

Sentralbord:
466 15 000

Utgitt:
2024

ISBN: (trykt utgave)
978-82-8286-404-6

ISBN: (digital utgave)
978-82-8286-404-6

Design:
XXXX

Illustrasjonsfoto:
XXXX

Trykk:
XXXX

bufdir.no

Innhold

Innhold	3
Oversikt over figurer og tabeller	5
1. Innledning og bakgrunn	6
1.1 Hvorfor trenger vi en sektorveileder for samfunnsøkonomiske analyser i barnevernet?...	6
1.2 Organisering av utredningsarbeid (arbeidsfaser).....	7
1.3 Ulike former for samfunnsøkonomiske analyser	10
1.4 Hva kjennetegner barnevernsområdet og hva er særskilte utfordringer i samfunnsøkonomiske analyser på feltet?.....	11
1.4.1 Ansvar, aktører og roller på barnevernsområdet	11
1.4.2 Utfordringer ved utredninger og analyser i barnevernssektoren.....	14
2. Grunnleggende forutsetninger i samfunns-økonomiske analyser på barnevernsområdet	15
2.1 Analyseperiode, levetid og restverdi.....	15
2.2 Andre sektorspesifikke forutsetninger	16
2.2.1 Verdien av liv og helse.....	16
2.2.2 Kalkulasjonsrente i analyser som involverer aktører med ulike eieformer	17
2.3 Nullalternativet.....	17
3. Identifisere samfunnsøkonomiske virkninger.....	18
3.1 Hva er en samfunnsøkonomisk virkning?.....	18
3.2 Fordelingsvirkninger og overføringer mellom berørte aktører.....	19
3.3 Metode for å identifisere samfunnsøkonomiske virkninger	20
3.3.1 Identifisering av virkninger med DFØs anbefalte metode	20
Kort om virkningskjeder og forventninger til tiltak på barnevernsområdet	21
3.3.2 Steg 1: Identifiser berørte grupper	23
3.3.3 Steg 2: Spesifiser egenskapene som driver virkningene for de berørte gruppene....	24
3.3.4 Steg 3: Bruk årsaksforholdene til å finne de samfunnsøkonomiske virkningene	25
Hva er typiske samfunnsøkonomiske virkninger på barnevernsområdet?	26
3.3.5 Steg 4: Ta en ekstra sjekk – er det noe som er telt dobbelt eller er fordelingsvirkninger?.....	27
4. Prissatte virkninger.....	28
4.1 Prinsipper for prissatte virkninger	28
4.2 Sentrale kilder og verktøy til prissetting av virkninger.....	30
4.2.1 Lønn og turnus.....	31
4.2.2 Innhenting og behandling av tall og statistikk på barnevernsområdet	32
4.2.3 Beregning av nåverdi og dokumentstudier	34
4.3 Forhold som påvirker prissetting av virkninger på utvalgte områder.....	35
4.3.1 Prissetting av virkninger knyttet til barnevernsinstitusjoner.....	35
Utgifter til institusjonsopphold kan variere ut ifra institusjonens målgruppe	35
Utgiftene ved institusjonsdrift kan variere utfra institusjonens eieform	36

Innhold

Fordelingen av utgiftene ved institusjonsdrift bestemmes av finansieringsordningen	36
4.3.2 Prissetting av virkninger knyttet til fosterhjemstiltak.....	36
4.3.3 Prissetting av virkninger knyttet til hjelpetiltak	37
4.3.4 Skattefinansieringskostnader	38
5. Ikke-prissatte virkninger	38
5.1 Beskrivelse av DFØs anbefalte metode for ikke-prissatte virkninger	38
5.2 Eksempel på verdsetting av en ikke-prissatt virkning på barnevernsområdet.....	39
6. Vurdering av usikkerhet.....	41
7. Samlet vurdering av samfunnsøkonomisk lønnsomhet	42
7.1 Om vurdering av lønnsomhet.....	42
7.1.1 Åpenhet rundt forutsetninger.....	42
7.1.2 Fremstilling av virkninger	43
7.1.3 Om rangering av tiltak når vi hovedsakelig har ikke-prissatte virkninger.....	44
Dekningsanalyser / «break-even analyser»	44
7.1.4 Tiltakets måloppnåelse og samfunnsøkonomiske lønnsomhet.....	45
8. Forutsetninger for god implementering	46
9. Utvalgte samfunnsøkonomiske analyser og andre nyttige rapporter på barnevernsområdet .	47
10. Referanseliste.....	50

Oversikt over figurer og tabeller

Figurliste

Figur 1. Samordningstrappa	9
Figur 2. Samfunnsøkonomiske virkninger kan knyttes til tre ulike kategorier	19
Figur 3. Virkningskjede for å identifisere samfunnsøkonomiske virkninger av innføring av kompetansetiltak i barnevernet	21
Figur 4. Overordnet virkningskjede for samfunnsøkonomiske analyser på barnevernsfeltet	22
Figur 5. Eksempler på hvem som får virkninger når man innfører et tiltak på barnevernsområdet	24
Figur 7. Virkningskjede for å identifisere samfunnsøkonomiske virkninger av innføring av kompetansetiltak i barnevernet	25
Figur 8. Samfunnsøkonomiske virkninger av tiltak som øker kvaliteten på tilbudet til barn.....	26
Figur 9. Prissetting av virkninger i samfunnsøkonomiske analyser	28
Figur 10. Hvordan beregne verdsetting av arbeidskraft.....	30
Figur 11. Fremgangsmåte for å vurdere samfunnsøkonomiske konsekvenser av en virkning	38
Figur 12. Illustrasjon av to ulike metoder for å gjennomføre en dekningsanalyse	45
Figur 13. Oversikt over samlet beslutningsgrunnlag	46

Tabelliste

Tabell 1. DFØ anbefaler å følge disse åtte arbeidsfasene i samfunnsøkonomiske analyser.....	8
Tabell 2. Kategorier av utgifter og inntekter etter ulike dimensjoner i Bufdir og Bufetat	32
Tabell 3. Matrise for å vurdere ikke-prissatt virkning.....	41
Tabell 4. Forutsetninger lagt til grunn for vurderingen av samfunnsøkonomiske kostnader for barn og unge av pandemien og tilhørende tiltak.....	42
Tabell 5. Oppsummering av sentrale nytte- og kostnadsvirkninger av relevante tiltak.....	43

1. Innledning og bakgrunn

1.1 Hvorfor trenger vi en sektorveileder for samfunnsøkonomiske analyser i barnevernet?

Samfunnsøkonomi handler om å utnytte samfunnets knappe ressurser slik at man maksimerer samfunnets samlede velferd. Samfunnsøkonomisk lønnsomme tiltak, hvor nytten ved tiltaket overgår kostnadene, fører til en forbedret ressursutnyttelse i samfunnet.

Utredningsinstruksen pålegger statlige virksomheter å gjennomføre utredninger i tråd med kravene i instruksen. Samfunnsøkonomiske analyser er en betegnelse på de mer omfattende utredningene som omfattes av utredningsinstruksen, hvor man forventer at virkningene for berørte aktører er vesentlige. Slike analyser skal gjennomføres med samfunnsøkonomisk metodikk og virkningene skal prissettes så langt det er faglig forsvarlig.

DFØs veileder for samfunnsøkonomiske analyser og Finansdepartementets rundskriv R-109/21 er førende for hvordan samfunnsøkonomiske analyser skal gjennomføres i alle statlige virksomheter og overstyrer sektorveiledere ved uenighet om prinsipper og metodevalg.

DFØs veiledere om utredningsinstruksen og samfunnsøkonomiske analyser

[DFØs veileder til utredningsinstruksen](#) gir veiledning om de seks spørsmålene som skal besvares (minimumskravet) og prosesskravene i en utredning.¹

[DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser](#) gir en innføring i metoden for å gjennomføre samfunnsøkonomiske analyser, med bruk av åtte arbeidsfaser for å besvare de seks spørsmålene i instruksen.² Veilederen gir anbefalinger om hvordan man på en god måte kan ivareta prinsipper og krav i [Finansdepartementets rundskriv R-109](#).³

Bakgrunnen for denne sektorveilederen er at vi som fagdirektorat for både statlig og kommunalt barnevern ser et behov for å sikre mer ensartet praksis og bruk av metoder ved gjennomføring av samfunnsøkonomiske analyser på barnevernsområdet.

Målgruppen for veilederen er både utredere i offentlig sektor (Bufdir, Bufetat, Oslo kommune/Barne- og familieetaten (BFE), andre kommuner/ barnevernstjenester og evt. andre offentlige virksomheter) og andre aktører (konsulentselskaper, forskningsmiljøer) som skal gjennomføre samfunnsøkonomiske analyser som handler om barnevern eller med virkninger for barn og unge. Utredningsmiljøer i både offentlige og private virksomheter har varierende kjennskap til sektoren/sektorspesifikke forhold og benytter også ulike tilnærminger i arbeidet med samfunnsøkonomiske analyser.

---

¹ Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (2023a)

² Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (2023b)

³ Finansdepartementet (2021)

Innledning og bakgrunn

Tydelige rammer for gjennomføring av analyser er også gunstig for utredningenes nøytralitet, kvalitet og etterprøvbarehet. Bufdir vil kreve at veilederen benyttes i våre fremtidige anskaffelser av samfunnsøkonomiske analyser på barnevernsområdet.

Formålet med en sektorveileder er ikke å være en lærebok for gjennomføring av samfunnsøkonomiske analyser, men et dokument som omtaler forhold som er spesielle for barnevernssektoren og hvordan man bør håndtere ulike sektorspesifikke problemstillinger. Vi presiserer at denne veilederen supplerer, og ikke erstatter, veiledningen som gis av DFØ.

Vi håper utredningsmiljøene vil oppleve at veilederen både forenkler oppstartsprosessen og er tidsbesparende underveis i utredningsarbeidet. Økt kunnskap om sentrale datakilder vil for eksempel være tidsbesparende og sikre mer korrekt innhenting og bruk av relevante data. Bufetat er en betydelig aktør på barnevernsområdet og vi har derfor med noe mer detaljert informasjon om denne aktøren. Veilederen skal samtidig være relevant for alle samfunnsøkonomiske analyser på barnevernsområdet. Detaljert informasjon om Bufdir og Bufetats datakilder eller drift er derfor lagt i egne faktabokser.

Et siste formål med denne sektorveilederen er å bidra til bedre struktur og mer enhetlig metodebruk i utredninger. Dette kan gi kortere og mer presise utredninger, som samtidig er transparente og enkle å forstå for beslutningstakere og andre som har interesse av og synspunkter til utredningen.

Veilederen er i all hovedsak strukturert etter de ulike arbeidsfasene eller «stegene» i en samfunnsøkonomisk analyse og omtaler sektorspesifikke forhold i følgende kapitler:

- relevant bakgrunnsinformasjon om barnevernsområdet (1)
- innledende steg og grunnleggende forutsetninger i samfunnsøkonomiske analyser (2)
- identifisering av virkninger (3)
- prissetting av virkninger (4)
- verdsetting av ikke-prissatte virkninger (5)
- usikkerhetsvurderinger (6)
- anbefalinger (7)
- forutsetninger for god implementering (8)

Veilederen er skrevet av Bufdir høsten 2023. Vi har underveis fått nyttige kommentarer på oppsett og innhold fra DFØ, Finansdepartementet, Statsbygg og Oslo Economics.

1.2 Organisering av utredningsarbeid (arbeidsfaser)

Arbeidet skal følge kravene til innhold i utredningsinstruksen og alle utredninger må minimum svare ut de seks spørsmålene i utredningsinstruksen. For tiltak som medfører vesentlige virkninger, skal det ifølge utredningsinstruksen gjennomføres samfunnsøkonomiske analyser i tråd med gjeldende rundskriv fra Finansdepartementet.

Tabellen nedenfor viser de åtte arbeidsfasene i samfunnsøkonomiske analyser som DFØ anbefaler å følge, for å sikre at man håndterer de seks spørsmålene på en tilstrekkelig grundig måte.

Tabell 1. DFØ anbefaler å følge disse åtte arbeidsfasene i samfunnsøkonomiske analyser

Minimumskravene til utredningsinstruksen – de seks spørsmålene	Åtte arbeidsfasene i en samfunnsøkonomisk analyse
1. Hva er problemet, og hva vil vi oppnå?	Fase 1 Beskriv problemet og formuler mål
2. Hvilke tiltak er relevante?	Fase 2 Identifiser og beskriv relevante tiltak og eventuell tilleggsanalyse om prinsipielle hensyn
3. Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltakene?	
4. Hva er de positive og negative virkningene av tiltaket, hvor varige er de, og hvem blir berørt?	Fase 3 Identifiser og beskriv virkninger Fase 4 Tallfest, verdsett og vurder virkninger Fase 5 Vurder samfunnsøkonomisk lønnsomhet Fase 6 Gjennomfør usikkerhetsanalyse Fase 7 Beskriv fordelingsvirkninger
5. Hvilket tiltak anbefales, og hvorfor?	Fase 8 Gi en samlet vurdering og anbefal tiltak
6. Hva er forutsetningene for en vellykket gjennomføring?	

Denne sektorveilederen har særlig fokus på forhold som er spesielle for barnevernsområdet i fasene 3 til 8.

For veiledning til hvordan de to første arbeidsfasene i en samfunnsøkonomisk analyse skal gjennomføres henviser vi (utover tekstboksen med sektorrelevante forhold under) til DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser. Den gir en sektorovergrepene og overordnet veiledning om prinsipper, krav og metoder for gjennomføring av samfunnsøkonomiske analyser, inkludert utarbeidelse av problembeskrivelse, mål og identifikasjon av relevante tiltak, samt omtale av hvordan prinsipielle spørsmål skal vurderes.

DFØs veileder benytter for øvrig et gjennomgående eksempel innenfor barnevernsområdet, for å illustrere metoden på en pedagogisk og lettfattelig måte.

Fase 1: Beskriv problemet og formuler mål

Problembeskrivelse: En samfunnsøkonomisk analyse må ta utgangspunkt i en tydelig og presis beskrivelse av problemene som man vil forsøke å løse gjennom tiltak.

Problembeskrivelsen bør omtale at barnevernsområdet er nært knyttet til og i stor grad påvirkes av forholdene i nærliggende sektorer som skole, helse (f.eks. BUP), politi og Nav. Problemene vil i mange tilfeller kreve innsats fra flere sektorer og dette må gjenspeiles i beskrivelsen av utfordringsbildet dersom man skal kunne identifisere relevante tiltak (for eksempel tverrsektorielle løsninger) som kan bedre dagens situasjon. Se ellers kapittel 1.4.2 for omtale av gjenstridige problemer og andre kjennetegn ved barnevernsområdet.

Innledning og bakgrunn

Mål: Målene i en utredning skal beskrive hva man ønsker å oppnå med tiltak og skal tilpasses i den enkelte utredning. Følgende seks nasjonale kvalitetsmål⁴ for barnevernet er retningsgivende for både Bufdirs fagutviklingsarbeid og andre leveranser og Bufetats drift og utvikling:

- Barn og familier skal få hjelp som virker
- Barn og familier skal møte trygge og sikre tjenester
- Barn og familier skal bli involvert og ha innflytelse
- Barn og familier skal møte tjenester som er samordnet og preget av kontinuitet
- Barnevernets ressurser skal utnyttes godt
- Barnevernet skal sørge for likeverdige tjenester

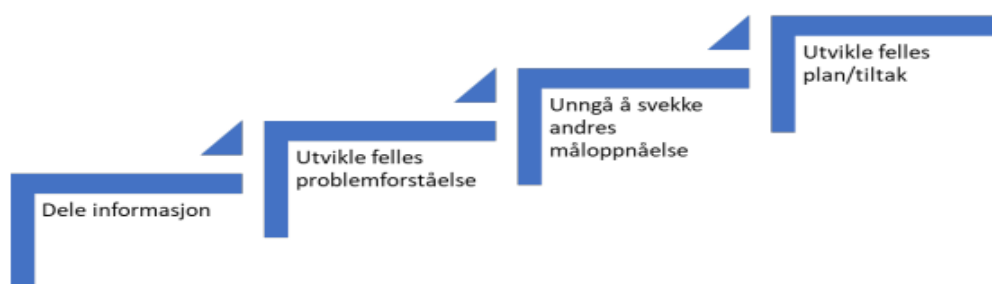
Målene i utredningen må innebære en løsning på de identifiserte problemene og det bør formuleres både mål for målgruppen(e) som et eventuelt tiltak skal endre situasjonen for og hva man ønsker å oppnå for samfunnet som helhet. Kvalitetsmålene kan være retningsgivende for utvelgelse av samfunns mål.

Fase 2: Identifiser og beskriv relevante tiltak og eventuell egen analyse om prinsipielle spørsmål

Identifisere alternative tiltak: I en samfunnsøkonomisk analyse skal man identifisere og beskrive alle de relevante tiltakene som kan løse problemet, så langt som det er hensiktsmessig. DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser har i kap. 3.2.2 en grundig gjennomgang av hvordan man definerer og utforsker mulighetsrommet og ender opp med et utvalg relevante tiltak som utredes videre.

Dersom problembeskrivelsen tilsier at problemet er sammensatt og berører flere sektorer enn kun barnevern, bør man forsøke å ikke være for bundet av etatsperspektivet, men heller se bredt etter mulige tiltak som kan redusere problemet. Utvikling av felles tiltak mellom sektormyndigheter kan være utfordrende og krever gode involverings – og samordningsprosesser. Kjernegruppen for utsatte barn og unge (KUBU) er nedsatt av utvalgte departementer for å sikre bedre samordning mellom sektorer og for å kunne utvikle felles tiltak. Utvikling av felles tiltak er høyeste nivå i DFØs «samordningstrapp» som vurderer status og ambisjonsnivå for samordningsprosesser.

Figur 1. Samordningstrappa

Prinsipielle spørsmål: Det skal alltid vurderes om tiltak i en utredning reiser prinsipielle spørsmål, f.eks. knyttet til personvern, livssynsspørsmål eller andre menneskerettigheter. Det kan være behov for å vurdere om det er absolutte begrensninger for tiltaksutforming eller om et tiltak påvirker viktige samfunnsverdier.

⁴ Prop. 106 L (2012-2013), s. 49-50

For en nærmere vurdering av hvordan slike spørsmål bør vurderes, se [DFØs veileder til Utredningsinstruksen](#). Under nevner vi to prinsipielle spørsmål som ofte kan være særlig relevante å vurdere på barnevernsfeltet:

Hensynet til barnets beste er et grunnleggende hensyn ved alle handlinger og avgjørelser som berører barn, og fremgår blant annet i barnekonvensjonen og Grunnloven. Dette innebærer at det må gjøres en vurdering av mulige konsekvenser for barn i alle beslutninger som kan påvirke barn. Dette betyr ikke at alle tiltak på barnevernsfeltet reiser prinsipielle spørsmål knyttet til barns beste. Tiltakene må tydelig støtte opp om eller komme i konflikt med viktige prinsipper for at det skal være relevant å vurdere. Dersom tiltakene man utreder vil ha konsekvenser for barn, bør man imidlertid alltid vurdere om utredningen reiser prinsipielle spørsmål knyttet til barns beste.

Utredningsinstruksen krever at man vurderer om det er **prinsipielle spørsmål knyttet til likestilling**. Likestilling kan handle om spørsmål knyttet til for eksempel kjønn, etnisitet, religion, funksjonsnedsettelse eller andre diskrimineringsgrunnlag. Barnevern er et av flere samfunnsområder der det kan være særlig relevant å vurdere konsekvenser for likestilling. Man utreder ofte tiltak som berører offentlig tjenesteyting, og det er et område der offentlige myndigheter utøver kontroll og makt. Offentlig virksomhet må sikre at tjenester og tilbud egner seg til å møte en befolkning preget av mangfold, at befolkningen kjenner sine rettigheter og plikter og får et likeverdig tilbud. Barne- og familiedepartementet (BFD) har laget en egen [veileder til utredningsinstruksen for vurdering av konsekvenser for likestilling](#).⁵

Vi anbefaler å kontakte DFØ for generell veiledning om utredningsarbeid og korrekt bruk av utredningsinstruksen, mens Bufdirs utredningsteam (analyseavdelingen) kan kontaktes for andre spørsmål knyttet til utredninger på barnevernsområdet spesielt.

1.3 Ulike former for samfunnsøkonomiske analyser

Den mest utbredte formen for samfunnsøkonomisk analyse i offentlig sektor, inkludert på barnevernsområdet, er nytte-kostnadsanalyser. Punktene under beskriver de mest vanlige utredningsformene.

- Nytte-kostnadsanalyser
  - Alle virkninger verdsettes monetært så langt det lar seg gjøre
- Kostnads-effektivitetsanalyser
  - Kostnadsvirkninger verdsettes monetært så langt det lar seg gjøre, nyttevirkningene er like (siden samme mål skal nås i alle alternativer)
- Kostnads-virkningsanalyse
  - Kostnadsvirkninger verdsettes monetært så langt det lar seg gjøre, nyttevirkningene beskrives kvalitativt

Mulighetene for prissetting av virkninger og/eller mulighetene for å skille nyttevirkningene fra hverandre er det som varierer i punktlisten over. Veilederen for samfunnsøkonomiske analyser understreker at nyttevirkninger skal prissettes så sant det er faglig forsvarlig. Prissetting av nyttevirkninger kan ofte være utfordrende på barnevernsområdet.

---

⁵ Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (2010)

Skillet mellom nytte-kostnadsanalyser uten prissatte nyttevirksomheter og kostnads-virkningsanalyser kan være uklart. DFØs veileder understreker at «[d]et følger av rundskriv R-109/2021 (se punkt 3) at kostnadsvirkningsanalyser ikke gir grunnlag for å rangere tiltakene etter samfunnsøkonomisk lønnsomhet, men likevel gir verdifull informasjon for beslutningstakerne. Vi gjør oppmerksom på at når sentrale nyttevirksomheter er vurdert systematisk som ikke-prissatte virkninger, vil slike analyser i praksis utgjøre nytte-kostnadsanalyser med bare ikke-prissatte nyttevirksomheter. I slike tilfeller kan man vurdere om man likevel har tilstrekkelig faglig grunnlag for å rangere tiltakene.»⁶

Vi ønsker at utredere gjennomfører grundige og systematiske vurderinger av både kostnads- og nyttevirksomheter og forsøker å rangere tiltakene der man har faglig grunnlag for å gjøre dette, også når nyttesiden ikke har prissatte virkninger. Dette er et viktig element i analysen som ofte etterspørres fra beslutningstakerne.

1.4 Hva kjennetegner barnevernsområdet og hva er særskilte utfordringer i samfunnsøkonomiske analyser på feltet?

1.4.1 Ansvar, aktører og roller på barnevernsområdet

Barnevernets hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid, jf. barnevernsloven § 1.1.⁷ Hensynet til det enkelte barnets beste er et grunnleggende hensyn ved alle handlinger og avgjørelser i barnevernet, jf. bvl. § 1-3⁸. Ansvaret på barnevernsområdet er delt mellom stat og kommune.

Barne- og familiedepartementet er har ansvaret for politikktutformingene på områdene barnevern, oppvekst og levekår, barn og unge, familie og samliv, tro og livssyn og forbrukerpolitikk.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) er underlagt Barne- og familiedepartementet på barnevernsområdet og er en nasjonal etat som er fagdirektorat for barnevernsområdet⁹ og flere andre områder¹⁰. Bufdir er også øverste beslutningsmyndighet for Bufetat.

Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) godkjenner og driver barnevernsinstitusjoner, sentre for foreldre og barn og spesialiserte fosterhjem, samt har sentrale oppgaver knyttet til bl.a. rekruttering og formidling av fosterhjem. Bufdir gjennomfører i tillegg anskaffelser av barneverntiltak fra private aktører og har ansvaret for at den samlede kapasiteten for barnevernstiltak er tilfredsstillende på landsbasis, slik at Bufetat kan overholde sin bistandsplikt¹¹ overfor kommunene. Bistandsplikten innebærer at etaten etter anmodning fra kommunen skal bistå barneverntjenesten med plasseringer utenfor hjemmet.

Kommunalt barnevern har ansvar for å utføre de oppgavene i barnevernsloven som ikke er lagt til et statlig organ. Dette innebærer å gi råd og veiledning, gjennomgå og undersøke bekymringsmeldinger, gjøre vedtak om frivillige tiltak eller akutttiltak eller tilby hjelpetiltak i hjemmet.

---

⁶ Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (2023b)

⁷ Barnevernsloven (2021) § 1-1.

⁸ Barnevernsloven (2021) § 1-3.

⁹ Regjeringen (2023)

¹⁰ Barne og familiedepartementet (u.å.)

¹¹ Barnevernsloven (2021) §16-3.

Innledning og bakgrunn

Oslo kommune har et helhetlig ansvar for drift av barnevernet i Oslo. Internt i kommunen er ansvaret fordelt slik at bydelene i hovedsak har tilsvarende ansvar som kommunene har i resten av landet, mens Barne- og familieetaten (BFE) har ansvar for de oppgavene som etter loven er lagt til statlig barnevern. I tillegg har BFE ansvar for barnevernsvakt for hele Oslo og gir juridisk bistand til bydelene i form av prosedering av saker i barneverns- og helsenemnda. Bufdir er fagdirektorat for alle kommuner, herunder Oslo kommune.

Andre aktører på feltet inkluderer private tilbydere av barnevernstjenester, både ideelle og kommersielle aktører, som tilbyr institusjonsplasser, spesialiserte fosterhjem og ulike former for hjelpetiltak til både kommuner og Bufetat. I tillegg er universitets- og høyskolesektoren og ulike nasjonale og regionale kompetansesentre relevante aktører på området.

Forholdet mellom departement og direktorat i utredningsarbeid, herunder samfunnsøkonomiske analyser

(NB! Kun relevant for utredere i Bufdir)

Barne- og familiedepartementet (BFD) er Bufdirs overordnede departement på barnevernsområdet og Bufdir leverer samfunnsøkonomiske analyser både på oppdrag fra BFD og på eget initiativ uten at det foreligger oppdrag. Oppdrag fra departementet kan inneholde føringer eller begrensninger i utredningsarbeidet. Politiske plattformer kan inneholde konkrete tiltak som ønskes implementert uten at tiltaket nødvendigvis er utredet i forkant. Det kan påvirke bestillingene fra departementet og potensielt utfordre utredningsinstruksens krav til å tilstrekkelig opplyse en sak.

Dersom Bufdir mener at et tiltak vil ha vesentlige virkninger, har vi ifølge utredningsinstruksen en plikt til å sørge for at det gjennomføres en samfunnsøkonomisk analyse for å opplyse saken, før vi implementerer tiltaket. Bufdir laget for eksempel en samfunnsøkonomisk analyse av «Fritidskortet» i 2020 i egen regi og oversendte denne til departementet, selv om det var vedtatt at tiltaket skulle implementeres. Dialog med departementet om kravene i utredningsinstruksen og behovet for et tilstrekkelig godt beslutningsgrunnlag før tiltaket innføres bør gjennomføres så raskt som mulig.

Tilsvarende vil det av og til foreligge politisk vedtatte mål eller sterke føringer, også når det gjelder hvilke tiltak som skal vurderes i en utredning. Dette kan sammenfalle med et ønske om at utredningen skal lages på kort tid. Dette kan gjøre det utfordrende å få gjennomslag for å utrede flere alternative tiltak. Utredningsinstruksen forplikter oss imidlertid til å utrede problem, mål og tiltak, og eventuelt påpeke at andre alternativer kan løse et problem på en bedre måte.

Dialog med departementet om kravene i utredningsinstruksen, og egnet måte å gjennomføre utredningen på innenfor en fornuftig tidsramme, er nødvendig også i disse tilfellene.

Nøytralitet og rolleforståelse - Bufdir og Bufetat

(NB! Kun relevant for utredere i Bufdir)

Bufdir er både fagdirektorat for barnevernet i Norge og etatsstyrer for Bufetat, slik at Bufdirs direktør også er Bufetats direktør. Det betyr at Bufdir både kommer med faglige anbefalinger om for eksempel institusjonsdrift og spesialiserte hjelpetiltak, samtidig som Bufetat opererer i samme marked som private aktører på institusjonsområdet og tilbyr både institusjonsplasser og spesialiserte tiltak til kommunene. Bufdir er ikke organisatorisk delt med en «fagdirektoratsdel» og en «etatsstyringsdel» med egne utredningsmiljøer.

Potensielle rollekonflikter kan oppstå og det er risiko for at det kan stilles spørsmål ved uavhengigheten ved Bufdirs analyser. Tydelige føringer for hvordan samfunnsøkonomiske utredninger som berører Bufetat og andre aktører skal gjennomføres, er risikoreducerende tiltak som begrenser handlingsrommet for at problemer relatert til rollekonflikt oppstår.

For å sikre denne uavhengigheten ønsker vi at Bufetats regioner og andre relevante aktører skal behandles på samme måte i samfunnsøkonomiske analyser i regi av Bufdir. Det innebærer at for eksempel private aktører og kommunene bør involveres, i tillegg til Bufetat, for innspill i analyser som får konsekvenser for dem. Det kan for eksempel gjelde analyser om rammebetingelser på institusjonsområdet eller analyser av ansvarsforholdet mellom statlig og kommunalt barnevern. I analyser som har et «etatsstyringsperspektiv» og kun involverer utvikling av Bufetat, kan det være tilstrekkelig å kun involvere Bufetats regioner. Det bør også fremkomme innledningsvis hvilket perspektiv den aktuelle analysen har.

1.4.2 Utfordringer ved utredninger og analyser i barnevernssektoren

Samfunnsøkonomiske analyser har historisk sett stått sterkt og har blitt mye benyttet i sektorer som vei og transport. Dette er områder hvor kostnadsvirkningene kan være i milliardklassen og hvor nyttevirkningene i mange tilfeller kan prissettes, ettersom gevinstene kan være knyttet til forhold som spart reisetid og ulike former for alternativ ressursutnyttelse. Innenfor barnevernsområdet har man ikke tilsvarende sterk tradisjon for å gjøre samfunnsøkonomiske analyser. Vi står også overfor andre forutsetninger og rammebetingelser sett opp mot andre sektorer.

Bufetats regnskapsførte utgifter på barnevernsområdet var 7,1 mrd. kroner i 2022. Alle landets kommuner benytter i sum nær 15 mrd. kroner på barnevern. Institusjonsdrift er det mest kostnadskrevene tiltaket i sektoren og sto i 2022 for om lag 4,5 mrd. kroner (fordelt på statlige og private institusjoner).¹² Det var i gjennomsnitt 777 barn med opphold i barnevernsinstitusjoner i Bufetats opptaksområde i 2022¹³.

Analyser og prediksjoner om utvikling over tid og/eller for utvalgte målgrupper eller geografiske områder er utfordrende når det totale antallet barn i barnevernsinstitusjoner er lavt. Dette vanskeliggjøres ytterligere ved at barnevernsområdet er nært knyttet til og i stor grad påvirkes av forholdene i nærliggende sektorer som skole, helse (f.eks. BUP), politi og Nav. En illustrasjon på dette er at delkostnadsnøkklene for barnevern¹⁴ kun forklarte åtte prosent av variasjonene i utgiftene til barnevern.¹⁵ Den aktuelle rapporten peker på at nettopp forholdet til andre sektorer og det at barn og familiers utvikling kan skyldes mange forhold i samspill gjør årsak-virkningssammenhenger for hva som fører til behov for ressursbruk vanskelig på barnevernsområdet.¹⁶ Den som gjennomfører analyser på barnevernsområdet bør være klar over dette når man omtaler årsak-virkningssammenhenger eller skal skrive usikkerhetsvurderinger og konklusjoner.

Ansvars- og oppgavefordelingen mellom statlig og kommunalt nivå i barnevernet, herunder aktørenes bruk av private kommersielle og private ideelle aktører i oppgaveløsningen, er kompleks og analyser på området krever bred innsikt for å forstå aktørenes roller og insentiver.

Kostnadssiden i samfunnsøkonomiske analyser på området vil ofte være mindre enn i andre sektorer, jf. sektorens samlede økonomiske rammer, antall tiltak og at tiltakene er fordelt utover hele landet. Barnevernsområdet kjennetegnes også ved at tiltakenes nyttevirkinger forholdsvis sjelden kan prissettes på en faglig, forsvarlig måte, jf. omtale i kap.1.2. og kravene i R-109/21 og DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser.

Vi omtaler prissetting av nyttevirkinger mer inngående i kapittel 4.

---

¹² Tallene er hentet fra ssb.no og bufdir.no

¹³ I tillegg er det om lag 100 barn plassert i Oslo kommune.

¹⁴ Antall barn 0-15 år med enslig forsørger, antall personer med lav inntekt og antall innbygger 0-22 år var utgangspunktet for gjennomgangen i NOU 2022:10

¹⁵ Til sammenligning har delkostnadsnøkkelene for kommunenes utgifter til kommunehelse en forklaringskraft på 65 prosent

¹⁶ NOU 2022: 10 (2022)

2. Grunnleggende forutsetninger i samfunns-økonomiske analyser på barnevernsområdet

Samfunnsøkonomiske analyser inneholder alltid en rekke forutsetninger og ulike metoder for å kunne vurdere størrelsen på nytte- og kostnadsvirkningene. For å sikre konsistens og muligheter for sammenlignbarhet på tvers av analyser må utredningene følge prinsippene og kravene i R-109/21 og være i tråd med DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser. Vi omtaler her sektorspesifikke forutsetninger, prinsipper og metoder som er sentrale på barnevernsområdet og som er i tråd med de ovennevnte dokumentene.

2.1 Analyseperiode, levetid og restverdi

Analyseperioden (tidsperioden alle virkninger skal beregnes for) i analyser på barnevernsområdet må settes i tråd med føringer i R-109/21 og DFØs veileder for samfunnsøkonomiske analyser. Vi mener bredden i tiltak på barnevernsområdet tilsier at man ikke kan ha en fast analyseperiode. Tiltakenes levetid (tidsperioden et tiltak er i bruk eller yter en samfunnstjeneste) står sentralt i vurderingen av analyseperiode. Rundskrevet understreker at levetiden til offentlige tiltak som ikke består av fysiske investeringer vurderes utfra hvor langt inn i fremtiden man forventer at tilbudet vil ha vesentlige virkninger.

Analyseperioden må vurderes fra sak til sak, men det er naturlig at digitale tiltak har en kortere analyseperiode enn tiltak som for eksempel handler om etablering av barnevernsinstitusjoner.¹⁷ Bufdir har etablert en rekke digitale tiltak på barnevernsområdet slik som Digibarnevern (samarbeidsprosjekt mellom statlig og kommunalt nivå for å øke kvaliteten i det kommunale barnevernet, blant annet gjennom bedre IT-løsninger) eller tiltak og tjenester innenfor DigiUng-programmet (samarbeidsprosjekt med helsemyndighetene om en felles portalløsning for barn og unge som inkluderer ung.no).

Forebyggende tiltak er en sentral kategori tiltak på barnevernsområdet. Analyseperioden for forebyggende tiltak varierer mellom sektorer. DFØ skriver i kap. 3.5.2. at «[f]or en rekke forebyggende tiltak i ulike sektorer vil analyseperioden gjerne variere mellom 15 og 40 år, avhengig av blant annet typen tiltak og hvilke aldersgrupper tiltaket er rettet mot. Typisk vil usikkerheten om størrelser på lang sikt korte ned analyseperioden fordi man ønsker å holde seg innenfor en tidsperiode der man har et rimelig godt grunnlag for å lage en mer nøyaktig modell av virkningene.»¹⁸

Forhold som trekker i retning av lang analyseperiode handler om at samfunnsøkonomiske nyttevirksomheter realiseres gjennom barnets livsløp. Motivasjonen for å sette inn forebyggende tiltak mot barn og unge er at egnede tiltak skal gi en forbedret livssituasjon og bedre forutsetninger for en positiv utvikling på sentrale livsområder. Dersom tiltaket bidrar til at et barn kommer seg ut i arbeidslivet vil samfunnsøkonomiske gevinster potensielt realiseres årlig gjennom hele arbeidskarrieren.

Forhold som trekker i retning av en kort analyseperiode handler om at usikkerheten ved virkningenes effekt generelt sett øker over tid.

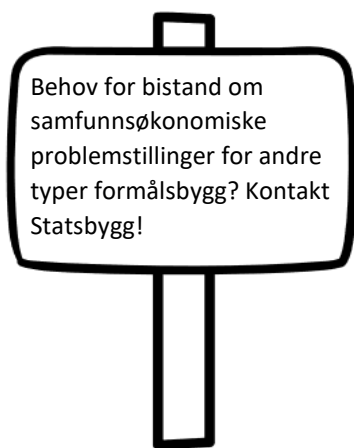
¹⁷ DFØ (2023b) skriver for eksempel i kap.3.5.2. at «[f]or IKT-prosjekter varierer analyseperioden gjerne mellom 5 og 15 år. Dette er en sektor som kjennetegnes av store teknologiske endringer, noe som trekker i retning av en relativt kort analyseperiode.»

¹⁸ Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (2023b)

Grunnleggende forutsetninger i samfunns-økonomiske analyser på barnevernsområdet

Analyseperioden for forebyggende tiltak må vurderes i den enkelte sak, men vi anbefaler at det må underbygges godt/ stilles krav til god dokumentasjon dersom man velger en lang analyseperiode for å inkludere virkninger med effekt over lang tid (for eksempel gjennom hele arbeidslivet for berørte barn).

Barnevernsinstitusjoner kan være et sentralt element i analyser på barnevernsområdet og det er hensiktsmessig å benytte en felles standard for hva som er forventet levetid for et institusjonsbygg. Statsbygg vurderer at 40 år er et godt anslag på hvor lenge et institusjonsbygg vil kunne være i bruk eller yte en samfunnstjeneste.¹⁹ Statsbygg bør kontaktes for ytterligere spørsmål om ulike typer formålsbygg og samfunnsøkonomiske vurderinger knyttet til dette.

Dersom man setter analyseperioden kortere enn tiltakets levetid, skal man ifølge Finansdepartementets rundskriv beregne en restverdi. Restverdien for barnevernsinstitusjoner etter 40 år skal settes til verdien av tomten.²⁰ Restverdien for andre typer tiltak settes i den enkelte sak der dette er aktuelt. Vi henviser til DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser, kap. 3.5. for ytterligere veiledning om analyseperiode, levetid og restverdi.

2.2 Andre sektorspesifikke forutsetninger

2.2.1 Verdien av liv og helse

Rundskriv R-109/21 definerer generelle regler for hvilke priser som skal brukes i en samfunnsøkonomisk analyse, inkludert enkelte mer spesifikke instruksjoner når det gjelder verdien av tidsbruk og verdien av et statistisk liv. Helsedirektoratet har en veileder rundt vurdering av virkninger på folkehelsen og helseeffekter i samfunnsøkonomiske analyser.²¹

Verdien av et statistisk liv er relevant når man vurderer virkninger som handler om risiko for dødsfall. Verdien av kvalitetsjusterte leveår (QALY) kan være relevant i omtale av virkninger knyttet til barns

---

¹⁹ Statsbygg (2021)

²⁰ Dersom man hadde valgt en kortere analyseperiode enn 40 år, ville restverdien vært resterende verdi av barnevernsinstitusjonen pluss tomteverdien. Statsbyggs veileder fastsetter analyseperioden til å vare ut hele tiltakets levetid i sine analyser av bygg, slik at dette ikke blir noen aktuell problemstilling i deres analyser.

²¹ Helsedirektoratet (2021)

Grunnleggende forutsetninger i samfunns-økonomiske analyser på barnevernsområdet

livskvalitet. Vi viser til Helsedirektoratets veileder og DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser, kap. 3.4.4, for ytterligere veiledning om verdien av liv og helse.

På barnevernsområdet vil barn og unge være en berørt gruppe i alle samfunnsøkonomiske analyser. Rundskrivet understreker at verdien av et statistisk liv kan dobles når det er snakk om tiltak spesielt rettet mot barns sikkerhet og at dette gjøres i en tilleggsanalyse. Rundskrivet understreker også at verdien skal realprisjusteres.

2.2.2 Kalkulasjonsrente i analyser som involverer aktører med ulike eieformer

Kalkulasjonsrenten er den samfunnsøkonomiske alternativkostnaden ved å binde kapital i et gitt tiltak og reflekterer kapitalens avkastning i beste alternative anvendelse («avkastningskravet»²²). Kalkulasjonsrenten for statlige tiltak med analyseperiode mellom 0 og 40 år er iht. R-109/21 på fire prosent. Denne kalkulasjonsrenten benyttes i de aller fleste analyser på barnevernsområdet.

Det eksisterer både kommunale, statlige, private ideelle og private kommersielle aktører som tilbyr barnevernstjenester. DFØs veileder understreker at «[f]or statlig forretningsdrift i direkte konkurranse med private aktører skal en kalkulasjonsrente tilsvarende den som private bedrifter står overfor, benyttes.»²³

Vi anbefaler at det benyttes samme kalkulasjonsrente (statlig rente, fire prosent) også i analyser som involverer andre aktører. Hovedårsaken til dette er at Bufetat på det statlige barnevernsområdet opptrer som eneste innkjøper av barnevernstiltak til statlig barnevern og at statlige og private aktører ikke er i direkte konkurranse med hverandre, slik at behovet for ulike kalkulasjonsrenter forsvinner. Vi vurderer at eventuelle unntak fra denne konkurranseformen har lav hyppighet og utgjør en svært liten andel av den totale ressursbruken på statlig og kommunalt nivå på barnevernsområdet. Bruk av samme kalkulasjonsrente i analyser uavhengig av eieform kan også gjøre det enklere å sammenligne ulike analyser i sektoren på tvers.

2.3 Nullalternativet

Nullalternativet utarbeides i tråd med gjeldende føringer og anbefalinger i sentrale dokumenter.²⁴ Alle analyser må inneholde et nullalternativ som er et forsvarlig og reelt alternativ. Dersom problembeskrivelsen viser at en videreføring av dagens situasjon innebærer at kravet til forsvarlighet i barnevern ikke er oppfylt eller en utvikling som på annet vis ikke vil være forsvarlig eller reelt gjennom hele analyseperioden, må nullalternativet tilpasses slik at det blir et forsvarlig og reelt alternativ.²⁵ Dette kan innebære at det må gjøres enkelte investeringer eller andre tilpasninger i nullalternativet.

Det er viktig å legge tilstrekkelig arbeid i å utforme nullalternativet. Nullalternativet vil sjeldent være kun en videreføring av dagens situasjon. Videre vil kvaliteten på tjenestene i nullalternativet kunne forringes

---

²² Se DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser, kap. 3.5. for veiledning om valg av kalkulasjonsrente

²³ Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (2023b) kap. 3.5.2

²⁴ FIN R-109/21 og DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser

²⁵ Barnevernsloven (2021) §1-4 stiller krav til forsvarlighet på systemnivå. Barnevernsloven inneholder f.eks. en rekke krav til hvilke oppgaver aktørene i barnevernet skal utføre og spørsmålet om forsvarlighet kan f.eks. komme opp i problemstillinger knyttet til om planlagt lav kapasitet i tiltak (statlig oppgaveansvar, statlig bistandsplikt) vil innebære at Bufetat ikke oppfyller sitt oppgaveansvar overfor kommunene. Spørsmålet om forsvarlighet i tjenestene kan også knyttes til kvaliteten på tjenestene som tilbys i statlig eller kommunalt barnevern.

Identifisere samfunnsøkonomiske virkninger

vesentlig og samtidig være innenfor "forsvarlighetskravet". I noen tilfeller kan det være hensiktsmessig å etablere et såkalt minimumsalternativ (nullplussalternativ).²⁶

Vi viser til DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser, kap. 3.1.3, for ytterligere veiledning om utforming av nullalternativet.

3. Identifisere samfunnsøkonomiske virkninger

3.1 Hva er en samfunnsøkonomisk virkning?

Virkninger av et tiltak er kort fortalt hvilke endringer tiltaket fører til, sammenlignet med nullalternativet. Virkninger av et tiltak kan være at Bufetats kostnader øker, at barn i barnevernet får bedre livskvalitet eller at de ansatte på barnevernsinstitusjonen får mindre krevende arbeidsdager. Ikke alle virkninger er samfunnsøkonomiske virkninger.

Finansdepartementets rundskriv R-109/2021, punkt 5

«I analysen skal en beskrive hvilke virkninger de ulike alternative tiltakene kan ha, hvem og hvilke områder som blir berørt, og hvordan de blir berørt. Virkningene beskrives som endringer sammenlignet med nullalternativet.»²⁷

Virkninger av tiltak skal identifiseres ved å benytte DFØs metode for å identifisere samfunnsøkonomiske virkninger gjennom bruk av virkningskjeder. Vi viser til DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser (kap. 3.3.2) og kap. 3.3 i denne sektorveilederen for ytterligere bistand til identifisering av virkninger.

Utredninger på barnevernsområdet er ikke alltid helt konsekvente på hva som ligger i begrepet «samfunnsøkonomisk virkning». Vi vil derfor først kort forklare hva en samfunnsøkonomisk virkning er i en barnevernskontekst. Vi forklarer også forskjellen på en samfunnsøkonomisk virkning og en fordelingsvirkning (ingen netto samfunnsøkonomisk virkning).

Vår erfaring er at utredere av og til misforstår hva som er den samfunnsøkonomiske virkningen og hva som kun er en konsekvens av tiltaket. «Økt kvalitet på barnevernstjenestene» kan være en viktig og ønsket konsekvens av et tiltak, men er ingen samfunnsøkonomisk virkning. Det er derimot et viktig steg på veien til den samfunnsøkonomiske virkningen «økt helse og livskvalitet for barn i barnevernet». Vi viser til DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser (kap. 3.3.2) for ytterligere veiledning om forskjellen på samfunnsøkonomiske virkninger og konsekvenser av tiltak.

Samfunnsøkonomiske virkninger kjennetegnes ved at det påvirker produksjonen av varer og tjenester i samfunnet eller den samlede opplevde nytten eller velferden for aktørene som er berørt av et tiltak. Påvirkning av produksjonen kan enten skje ved at volum endres eller ved at det er endringer i måten produksjonen gjøres på. Dette innebærer at alle samfunnsøkonomiske virkninger i praksis kan knyttes til kategoriene «endringer i samfunnets ressursbruk», «endret produksjon i samfunnet» eller «endringer i

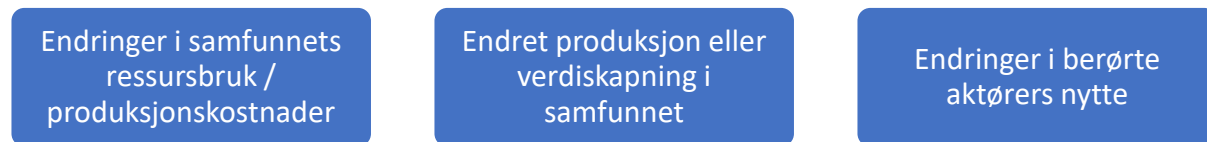
²⁶ Eksempelvis et nullplussalternativ som inneholder tilstrekkelig med investeringer og tilpasninger til at dagens situasjon eller dagens kvalitet forblir uendret.

²⁷ Finansdepartementet (2021)

Identifisere samfunnsøkonomiske virkninger

aktørens nytte». Virkninger som er av en annen type enn virkningene i figurene under er ikke samfunnsøkonomiske virkninger.

Figur 2. Samfunnsøkonomiske virkninger kan knyttes til tre ulike kategorier

Vi kan ta utgangspunkt i et oppdrag som ble gitt Bufdir om hvilke samfunnsøkonomiske kostnader barn og unge kan ha opplevd gjennom pandemien.²⁸ Kunnskapsgrunnlaget viste at barn og unge ble påvirket negativt både gjennom at skoler og fritidsaktiviteter var stengt i lange perioder og at det var ulike restriksjoner på samvær med venner. Sårbare barn og unge ble særlig negativt påvirket av pandemien og tilhørende tiltak.

Økning i samfunnets ressursbruk (økte fremstillingskostnader) kan oppstå ved at pandemien og tiltakene førte til økt bruk av og behov for barnevernstjenester, fysiske helsetjenester, psykiske helsetjenester osv.

Redusert produksjon eller redusert verdiskapning i samfunnet kan oppstå ved at blant annet mindre klasseromsundervisning/ mindre spesialundervisning øker risikoen for frafall i skoleløp og at dette igjen kan påvirke arbeidsdeltagelsen til barn og unge negativt.

Fravær av fysisk skoledeltagelse, fritidsaktiviteter og mindre omgang med venner førte til mer ensomhet, mindre fysisk aktivitet og hadde en negativ påvirkning på barn og unges psykiske helse. Det kan fremstilles som en samfunnsøkonomisk kostnad for barn og unge ved at pandemien og tiltakene bl.a. reduserer livskvaliteten deres (redusert nytte).

Tilsvarende sortering kan gjøres for nytte- og kostnadsvirkninger i alle typer oppdrag.

Vi viser til DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser, kap. 3.3., for ytterligere veiledning.

3.2 Fordelingsvirkninger og overføringer mellom berørte aktører

Fordelingsvirkninger er virkninger som verken endrer samlet produksjon eller samlet nytte for brukere, men som sier noe om fordelingen av gevinstene eller kostnadene ved et tiltak (hvem som tar byrden eller gevinstene ved tiltaket). Overføringer av midler eller andre former for omfordeling av midler mellom grupper hører inn under fordelingsvirkningene. Fordelingsvirkninger er dermed ikke netto samfunnsøkonomiske virkninger. Det er likevel en type virkninger av tiltak som er nyttig for beslutningstakere og som skal beskrives i en egen del i analysen.

Fordelingsvirkninger på barnevernsområdet kan for eksempel være at samfunnsøkonomiske analyser viser at pandemien og de tilhørende tiltakene ikke rammer alle grupper likt.²⁹ Hvem som rammes hardest av tiltakene og pandemien har flere dimensjoner, blant annet geografisk og sosioøkonomisk. Sårbare barn og

²⁸ Oppdrag nr. 5 i tildelingsbrev til Bufdir for 2021 - Tillegg nr. 1 (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2021)

²⁹ Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2022)

Identifisere samfunnsøkonomiske virkninger

unge i som bor i områder med høyt smittetrykk kommer sannsynligvis verre ut av krisen enn andre. Det skyldes både strengere lokale smitteverntiltak i områder med høyt smittetrykk over tid og variasjoner i befolkningens sosioøkonomiske sammensetning. Den totale mengden av negative virkninger som oppsto ved pandemien og tiltakene endres ikke ved at barn og unge påvirkes ulikt utfra geografi eller sosioøkonomiske forhold, men det er absolutt relevant informasjon for myndighetene som i neste steg vil komme med avhjelpende tiltak mot grupper som er særlig berørt.

Ved omfordeling av ressurser mellom berørte grupper vil nytten som én gruppe oppnår av tiltaket, motsvares av en like stor kostnad for en annen gruppe. Det er lett å feilaktig definere en kostnad som en samfunnsøkonomisk virkning når det egentlig er en overføring (og ingen netto samfunnsøkonomisk virkning). Vi viser derfor to eksempler fra Bufdirs ansvarsområder:

Eksempel 1: Det ble foreslått at foreldrene til alle barn og unge som deltok på organiserte fritidsaktiviteter skulle refunderes 2 000 kroner årlig gjennom tiltaket «Fritidskortet».³⁰ Et slikt kostnadselement er ingen netto samfunnsøkonomisk kostnad, men heller en overføring fra statlige myndigheter til barnefamilier, på samme måte som barnetrygden (som heller ikke er en netto samfunnsøkonomisk virkning). Skattefinansieringskostnadene ved overføringen er derimot en samfunnsøkonomisk kostnad.

Eksempel 2: Utgangspunktet i en utredning er et tiltak som påvirker hvilke turnusordninger som kan benyttes av private aktører i barnevernet.³¹ Begrensningene i tiltaket fører til økte lønnsutgifter for de private aktørene. De økte lønnskostnadene er i seg selv ikke en netto samfunnsøkonomisk kostnad ettersom tjenestene leveres i samme omfang som før og at tiltaket ikke medfører mer ressursbruk (for eksempel arbeidstid) eller endret atferd som følge av nye priser eller nye skatter.³²

Vi viser til DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser, kap. 3.4 og 3.7. for veiledning om hvordan man identifiserer og håndterer overføringer og fordelingsvirkninger.

3.3 Metode for å identifisere samfunnsøkonomiske virkninger

3.3.1 Identifisering av virkninger med DFØs anbefalte metode

I teksten nedenfor vil vi vise metoden for identifisering av virkninger og beskrive hvordan metoden kan benyttes på barnevernsområdet. Vi henviser til kap. 3.3.2 i DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser for mer inngående veiledning i hvordan metoden skal benyttes.

For å identifisere de samfunnsøkonomiske virkningene for hvert av tiltakene som utredes, anbefaler DFØ å følge denne stegvise prosessen, men med en repeterende tilnærming:

1. Identifiser de berørte gruppene.
2. Spesifiser egenskapene som driver virkningene for de berørte gruppene.
3. Bruk årsaksforholdene til å finne de samfunnsøkonomiske virkningene.
4. Ta en ekstra sjekk – er det noe som er fordelingsvirkninger eller telt dobbelt?

---

³⁰ Barne-, ungdoms og familiedirektoratet (2020)

³¹ FAFO (2019)

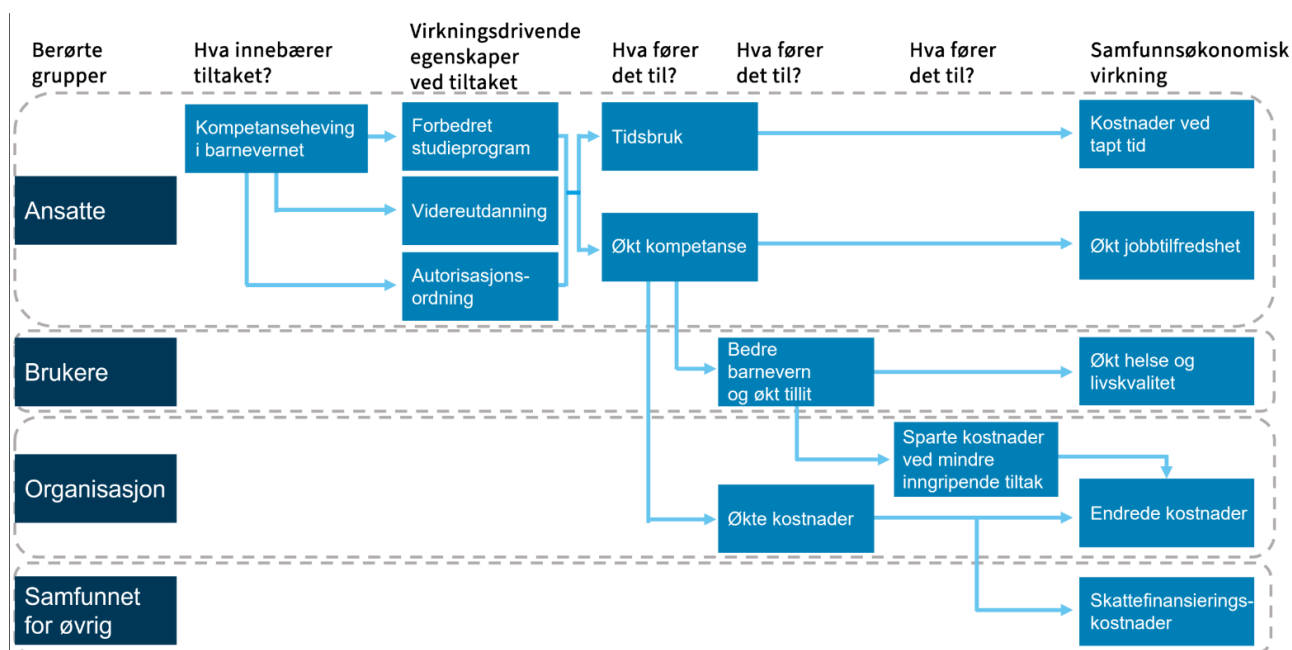
³² Det understrekes at det likevel er skattefinansieringskostnader ved tiltaket.

Identifisere samfunnsøkonomiske virkninger

Metoden innebærer bruk av virkningskjeder for å identifisere de samfunnsøkonomiske virkningene. En virkningskjede er et oppsett som viser hvordan tiltaket påvirker berørte aktører på ulike måter, hva det igjen vil føre til og påvirke (årsaksforhold), helt til man kommer til siste steg som er de samfunnsøkonomiske sluttvirkningene.

Veileder i samfunnsøkonomiske analyser benytter «innføring av kompetansetiltak i barnevernet» som eksempel på bruk av en slik virkningskjede.³³ Eksemplet nedenfor er hentet fra kap.3.3.2 i veilederen.

Figur 3. Virkningskjede for å identifisere samfunnsøkonomiske virkninger av innføring av kompetansetiltak i barnevernet

Formålet med dette arbeidet er å identifisere hvilke virkninger som oppstår ved innføring av et bestemt tiltak.³⁴ Vi skal se nærmere på hvordan verdsettingen av virkningene gjøres i kapittel 4.

Kort om virkningskjeder og forventninger til tiltak på barnevernsområdet

DFØ skriver at «[i]nnefor sektorområder der det gjøres mange analyser av tilsvarende tiltak, vil det ofte ikke være nødvendig å starte på nytt i hver analyse. I slike tilfeller vil man ofte kunne lene seg på tidligere utredninger og bare sjekke om det er noe i den gjeldende analysen som fører til endringer i noen av disse stegene.»³⁵

³³ Eksempelet er basert på NOU 2017: 13 Svikt og svik og rapporten Samfunnsøkonomisk analyse av kompetansehevingstiltak i barnevernet (utarbeidet av Oslo Economics, rapport 2019-17), der DFØ har gjort forenklinger for å illustrere de viktigste budskapene.

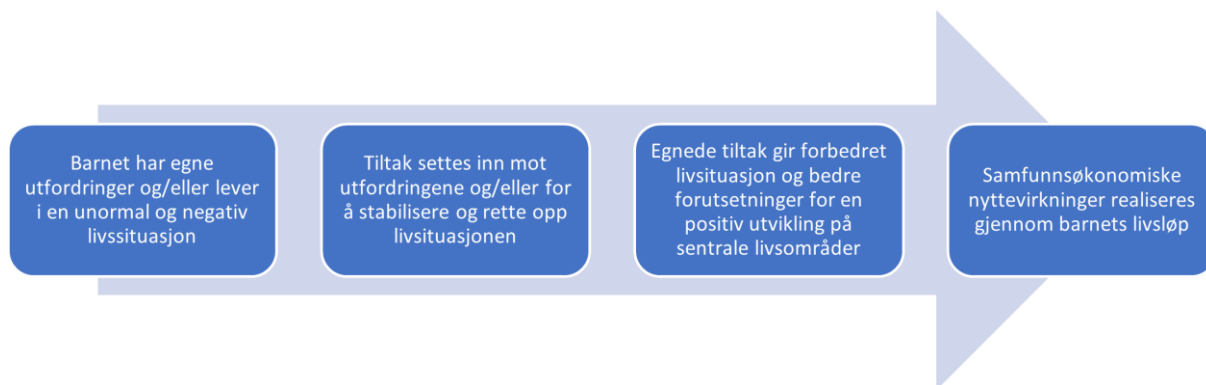
³⁴ Dette vil være en skjønnsmessig øvelse og det finnes ingen «fasit» for hvilke bokser som skal med eller hvor i figuren de ulike elementene passer best. I figuren over er det ikke åpenbart om f.eks. økt kompetanse er en virkningsdrivende egenskap ved et kompetansehevingstiltak eller om det passer best under «hva fører det til?»

³⁵ Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (2023b). Kap. 3.3.2

Identifisere samfunnsøkonomiske virkninger

Analyser på barnevernsområdet følger ofte samme «overordnede virkningskjede» hvor det å oppnå positive nyttevirkninger for barnet er en sentral del av formålet med tiltakene. Dette er illustrert på overordnet nivå i figuren under.³⁶

Figur 4. Overordnet virkningskjede for samfunnsøkonomiske analyser på barnevernsfeltet

Målsettingen for de fleste tiltak som iverksettes i barnevernet er, i tillegg til å bedre situasjonen for barn i barnevernet, at tiltaket bidrar til effektiv bruk av statens midler. En nødvendig betingelse for å oppfylle kravene til effektiv ressursbruk er at tiltaket har større samfunnsøkonomiske nyttevirkninger enn kostnadsvirkninger.

Tiltak som settes inn i barnevernet har generelt sett et klart potensiale for å være samfunnsøkonomisk lønnsomme, siden de er rettet mot barn og unge som har mange år igjen av livene sine. Nobelprisvinner James Heckman har vist at tiltak som settes inn mot barn og unge ofte er samfunnsøkonomisk lønnsomme og at desto tidligere i barnets liv barnevernet kommer inn med tiltak, desto høyere avkastning kan samfunnet forvente på midlene som er brukt på tiltaket.³⁷

I mange tilfeller er det være mulig og tidsbesparende for utredere å gjenbruke virkningskjeder fra tidligere analyser på barnevernsområdet. I kapittel 9 har vi derfor inkludert en liste over sentrale samfunnsøkonomiske analyser for sektoren vår.

DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser, kap. 3.3.2

«Innenfor sektorområder der det gjøres mange analyser av tilsvarende tiltak, vil det ofte ikke være nødvendig å starte på nytt i hver analyse. I slike tilfeller vil man ofte kunne lene seg på tidligere utredninger og bare sjekke om det er noe i den gjeldende analysen som fører til endringer i noen av disse stegene. En slik tilnærming vil selvsagt forutsette at man har sjekket at kvaliteten er tilstrekkelig god, slik at man unngår følgefeil.»³⁸

Nytte- og kostnadsvirkningene for ulike tiltak må uansett vurderes opp mot hverandre i den aktuelle analysen for å si noe mer konkret om sannsynligheten for samfunnsøkonomisk lønnsomhet.

³⁶ Figuren illustrerer kun hvordan nyttevirkninger forventes å oppstå og viser verken hvordan man kommer frem til den enkelte nyttevirkning eller inkluderer kostnadsvirkninger.

³⁷ Heckman (2006)

³⁸ Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (2023b)

Nyttige kilder til identifisering av virkninger

Innhenting av kunnskap om virkninger for barn og unge

Barn og unge som mottar tiltak fra barnevernet er en sentral gruppe av berørte aktører i de fleste tiltak som settes inn på barnevernsområdet. Innhenting av kunnskap om hvordan barn og unge berøres av ulike tiltak er derfor sentralt i analysene. Bufdir har etablert et «Brukerråd for barnevernsfeltet» for å involvere sentrale brukere av tjenestene våre og for å sikre at deres meninger fremkommer i arbeidet vårt.

Brukerrådet består av representanter fra ni sentrale organisasjoner på feltet og bør involveres dersom dette er mulig og til nytte for den samfunnsøkonomiske analysen. Brukerrådet kan kontaktes og kan også fremme saker på eget initiativ, men er først og fremst brukt for å sikre god brukermedvirkning i direktoratets arbeid.

Se [Brukerråd for barnevernsfeltet](#) | [Bufdir](#) for mer informasjon.³⁹

3.3.2 Steg 1: Identifiser berørte grupper

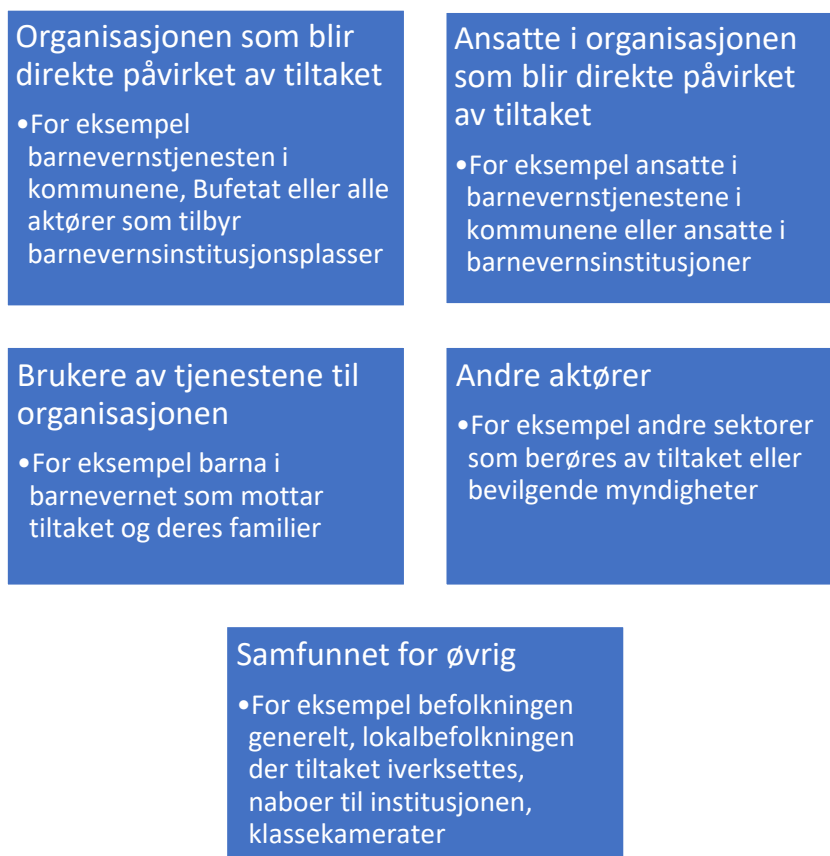
I tråd med DFØs veileder skal man starte arbeidet med å identifisere virkninger av tiltakene ved å følge en stegvis prosess. Første steg er å finne ut hvem som berøres av tiltakene.

---

³⁹ Barne,- ungdoms- og familiedirektoratet (u.å.).

Identifisere samfunnsøkonomiske virkninger

Figur 5. Eksempler på hvem som får virkninger når man innfører et tiltak på barnevernsområdet

Figuren over viser typiske grupper på barnevernsområdet, men det må gjøres en selvstendig vurdering av berørte grupper i hver analyse.

3.3.3 Steg 2: Spesifiser egenskapene som driver virkningene for de berørte gruppene

I dette steget skal man identifisere hva ved de ulike tiltakene som er «virkningsdrivende» egenskaper, dvs. hvilke endringer eller egenskaper ved tiltaket som «utløser» virkninger for de ovennevnte berørte aktørene på kort og lang sikt. Tekstboksen under illustrerer noen eksempler på hva som kan være virkningsdrivende egenskaper ved tiltak i sektoren.

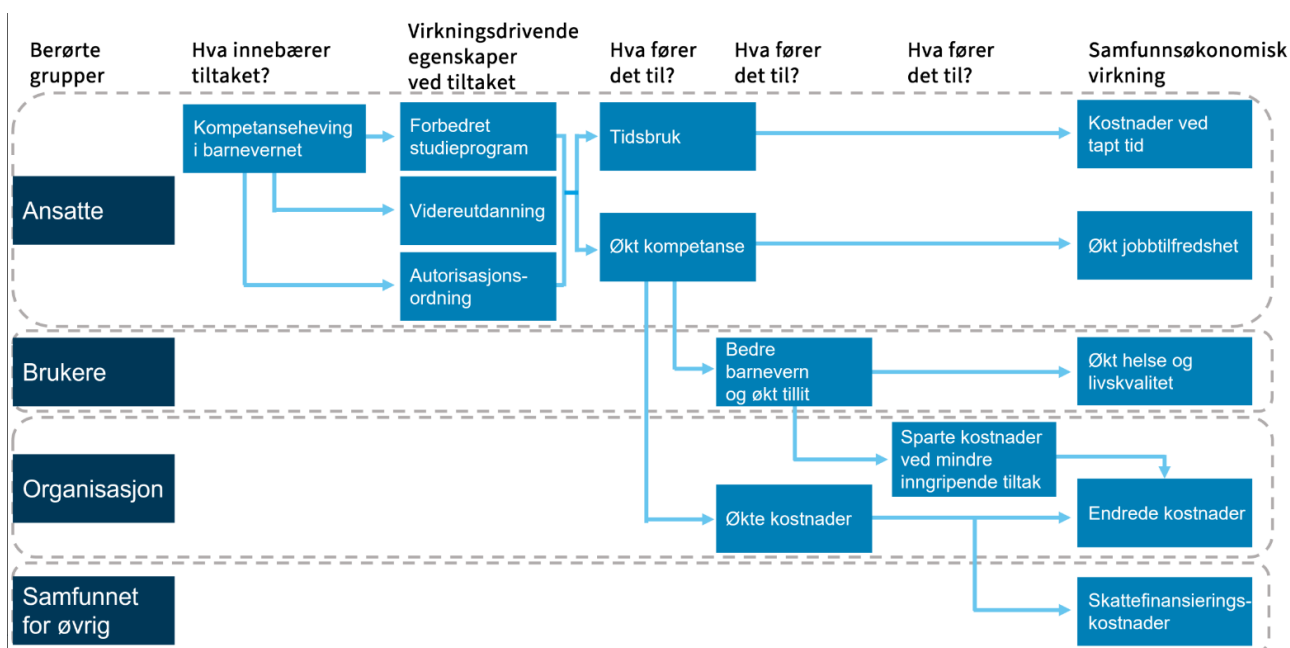
Eksempler på "virkningsdrivende" egenskaper ved tiltakene

- Endringer i antall ansatte (flere ansatte eller frigjøring av kapasitet)
- Endringer i utdanningsnivå eller kunnskap hos ansatte
- Endret styring eller organisering
- Endrede samarbeidsformer (potensielle synergier)
- Endrede rammebetingelser eller incentiver for aktørene
- Endringer i omfang av kjøp av tjenester fra private aktører
- Endringer i tilgang på og bruk av digitale verktøy
- Endringer i utforming eller lokalisering av tiltaket
- Endringer i krav på området

3.3.4 Steg 3: Bruk årsaksforholdene til å finne de samfunnsøkonomiske virkningene

I DFØs eksempel om kompetansehevingstiltak i barnevernet stiller man gjentatte ganger spørsmålet «hva fører det til?» inntil man kommer frem til de samfunnsøkonomiske «sluttvirkningene» som er økt jobbtilfredshet, økt helse og livskvalitet, samt ulike former for kostnadsvirkninger.

Figur 6. Virkningskjede for å identifisere samfunnsøkonomiske virkninger av innføring av kompetansetiltak i barnevernet

En sentral del av dette steget er å dokumentere at det er en sannsynlig sammenheng mellom observasjoner på de tidligere leddene, altså de mer foreløpige «brukervirkningene» og de samfunnsøkonomiske sluttvirkningene. Her står litteraturstudier og innhenting av annen form for dokumentasjon sentralt. I eksemplet over ville det stått sentralt å blant annet finne kunnskap som støtter vurderingen om at økt kompetanse hos ansatte vil kunne føre til økt jobbtilfredshet. I andre eksempler (se figuren under) kan man se for seg at tiltak som øker kvaliteten på tilbudet til barna vil påvirke barnas oppvekst positivt og

Identifisere samfunnsøkonomiske virkninger

derigjennom påvirke sannsynligheten for gjennomføring av skoleløp. Økt fremtidig arbeidsdeltagelse er en samfunnsøkonomisk sluttvirkning.

Figur 7. Samfunnsøkonomiske virkninger av tiltak som øker kvaliteten på tilbudet til barn

Hovedpoenget er at man må finne dokumentasjon som sannsynliggjør at det er en «link» mellom leddene i virkningskjeden («årsaks-virkningsforholdet»). Det vil sjelden være mulig å slå fast nøyaktig hvor sterk sammenhengen er (for eksempel mellom god oppvekst og fullføring av skoleløp eller fullføring av skoleløp og fremtidig arbeidsdeltagelse), men kvaliteten på analysen øker hvis man finner studier som dokumenter sammenhengen eller kan si noe om hvor sterk sammenhengen er.

Vi viser til DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser, kap. 3.3, for veiledning om hvordan man identifiserer og beskriver virkninger, herunder identifiserer årsaksforhold (kap. 3.3.2).

Hva er typiske samfunnsøkonomiske virkninger på barnevernsområdet?

Tekstboksen under viser hvilke nytte- og kostnadsvirkninger som kan oppstå ved ulike tiltak på barnevernsområdet. Dette er ingen uttømmende liste, men eksempler på mulige samfunnsøkonomiske virkninger.

Merk at alle eksemplene vist under nyttevirksomheter kan bli til kostnadsvirkninger dersom de bidrar negativt til samfunnet som helhet og omvendt (økt livskvalitet = nyttevirksomhet, redusert livskvalitet = kostnadsvirkning osv.). Vi viser ellers til DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser, kap. 3.3.1, for ytterligere veiledning rundt dette.

Eksempler på nyttevirkninger ved tiltak

- Kostnadsreduksjoner for samfunnet
  - Redusert oppholdstid i tiltak som fører til reduserte kostnader i egen sektor
  - Redusert behov for fremtidige tiltak i egen eller andre sektorer
  - Reduksjon i antall utilsiktede brudd i tiltak som fører til reduserte kostnader
  - Reduksjon i kostnader forbundet med kriminalitet
- Økt produksjon/ verdiskaping
  - Økt arbeidsdeltagelse
  - Redusert sykefravær
  - Redusert uførhet
  - Reduksjon i sannsynlighet for død
- Nytteøkning for den enkelte eller samfunnet
  - Økt livskvalitet
  - Økt deltagelse i samfunnet
  - Forbedret fysisk helse
  - Andre nyttevirkninger
    - Eks. i institusjon (barn/ ansatte): økt trivsel, mindre støy, bedre luftkvalitet, økt sikkerhet, kortere reisetid

Eksempler på kostnadsvirkninger ved tiltak

- Kostnadsøkninger for samfunnet
  - Utviklingskostnader, driftskostnader, vedlikeholdskostnader etc. av tiltaket
  - Reguleringskostnader (kontrollvirksomhet) og administrasjonskostnader (feks økt rapporteringsbehov)
  - Ineffektiv ressursbruk (feks ved innføring av krav eller normer) som gir økte kostnader
  - Kostnader til rekruttering eller opplæring
  - Omstillingskostnader
- Skattefinansieringskostnader
- Andre kostnadsvirkninger
  - Husk at punktlisten med nyttevirkninger kan bli til kostnadsvirkninger (men med motsatt fortegn)

3.3.5 Steg 4: Ta en ekstra sjekk – er det noe som er telt dobbelt eller er fordelingsvirkninger?

Siste steg er å sjekke om vi har laget en logisk og korrekt virkningskjede for alle berørte aktører for det aktuelle tiltaket. Har analysen overlappende virkninger som kan føre til en såkalt «dobbelttelling» eller er det noen virkninger som kan være fordelingsvirkninger?

Dobbelttellinger kan både skje gjennom dobbelttelling i virkningskjeden eller i verdsettingen.

Eksempel 1 - dobbelttelling i virkningskjeden: Den samfunnsøkonomiske analysen av Digibarnevern inneholder elementer (digitalt saksbehandlingssystem, barnevernfaglig kvalitetssystem mm.) som har et potensiale for å effektivisere arbeidsdagen til de ansatte i barnevernstjenestene.⁴⁰ Det er viktig å ikke både

⁴⁰ Bufdir (2019)

Prissatte virkninger

ta med gevinstene ved innspart tid (mulighet for redusert bemanning) og at effektiviseringen muliggjør å tilby tjenester til barna av høyere kvalitet, fordi dette innebærer at vi overvurderer («dobbeltteller») gevinstene ved tiltaket.

Eksempel 2– dobbelttelling i verdsettingen: Samfunnsøkonomiske analyser vil ofte benytte verdsettingsstudier i vurderingen av virkningene. Ulike verdsettingsstudier kan benyttes på ulike virkninger, men man må sjekke om verdsettingsstudiene inneholder identiske elementer. I Bufdir (2022) illustreres for eksempel både de samfunnsøkonomiske kostnadene ved både å bli utsatt for vold i nære relasjoner og kostnadene ved å bli stående utenfor arbeidslivet. Begge estimater inneholder imidlertid kostnader for helsetjenester, fordi personer utenfor arbeidslivet har større psykiske problemer og er mer utsatt for vold enn personer med tilknytning til arbeidslivet. I slike tilfeller er det viktig å være tydelig på at det er en fare for dobbelttelling og ta nødvendige grep (for eksempel operere med korrigerede anslag) for å gjøre analysen troverdig.

Fordelingsvirkninger ble omtalt i kap. 3.2. og handler om at ikke alle virkninger er samfunnsøkonomiske virkninger. I dette steget er det naturlig å ta en ekstra sjekk om noen av virkningene våre faller i denne kategorien i analysen.

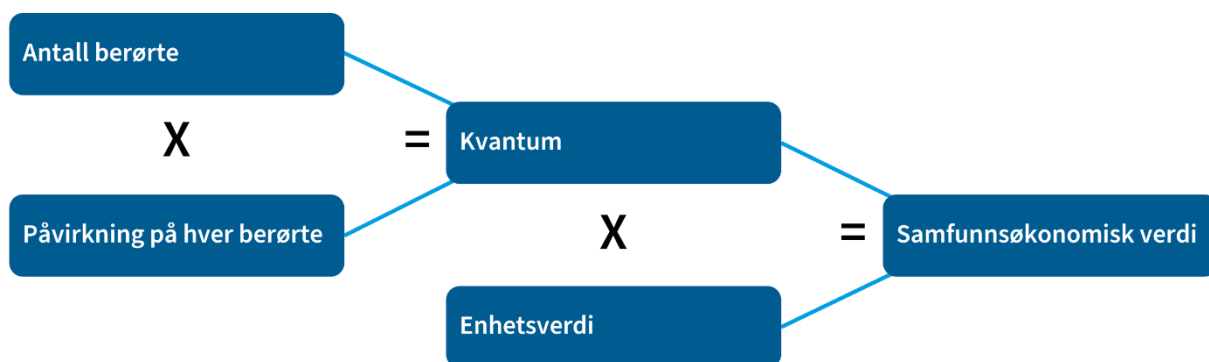
4. Prissatte virkninger

Verdsettingen av virkninger skal gjøres gjennom prissetting av virkningene så lenge det er faglig forsvarlig. Dersom det ikke lar seg gjøre å prissette virkningene skal de behandles som ikke-prissatte virkninger i tråd med DFØs veileder for samfunnsøkonomisk analyse (kap. 3.4.).

4.1 Prinsipper for prissatte virkninger

Beregning av den samfunnsøkonomiske verdien følger samme struktur både for prissatte og ikke-prissatte virkninger, jf. følgende figur fra DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser (kap. 3.4)⁴¹.

Figur 8. Prissetting av virkninger i samfunnsøkonomiske analyser

Prissetting av virkninger gjøres når alle elementene i figuren over er kjent eller tilstrekkelig godt kjent. Kostnadsvirkninger er generelt det enkleste å prissette også i vår sektor.

⁴¹ Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (2023b). Kap. 3.4

Prissatte virkninger

Eksempelvis ble metoden benyttet til å prissette innsparingene ved digitalisert dokumenthåndtering og meldingsutveksling ved innføring av leveranser i tiltaket Digibarnevern i landets kommuner.⁴² Antall forsendelser som går inn/ ut med brev fra landets kommuner var 3,2 millioner per år eller 7460 saker per kommune («antall berørte»). Tall fra en stor kommune (Oslo) tilsier at man kan spare tre minutter per forsendelse som går over fra post til elektronisk behandling («påvirkning på hver berørte»). Innspart tid («kvantum») ble dermed anslått til nærmere 400 timer per kommune. «Enhetsverdien» vil her være kostnadene ved å utføre oppgavene i kommunene (kostnaden av arbeidskraft per time). Den samfunnsøkonomiske verdien av tiltaket var derfor om lag 70 mill. kroner eller i underkant av 200 000 kroner per kommune.

De overordnede prinsippene for prissetting av virkninger handler om at «betalingsvillighetsprinsippet» skal følges, hvilket innebærer at:

- I de tilfellene det finnes en markedspris for et gode, skal denne benyttes.
  - Eksistensen av private ideelle og private kommersielle aktører i barnevernet gjør at det finnes markedspriser på en rekke tiltak i både statlig og kommunalt barnevern som reflekterer den samfunnsøkonomiske alternativkostnaden.
- For goder som ikke omsettes i et marked kan man benytte definerte kalkulasjonspriser.
  - Bufetats utgifter til å fremstille ulike tiltak innenfor institusjon, fosterhjem eller statlige hjelpetiltak vil ofte være godt egnet som kalkulasjonspriser for tiltak som ikke fremstilles i konkurranse med andre aktører / ikke har markedspriser.
  - Verdiestimer fra andre samfunnsøkonomiske analyser på barnevernsområdet kan være nyttig for å prissette virkninger uten markedspris.
    - Oversikten over samfunnsøkonomiske analyser på barnevernsområdet bakerst i sektorveilederen gir utreder en rekke tips til mulige innganger til prissetting av virkninger og potensielle verdiestimer, herunder anslag på gevinster ved å komme ut i arbeidslivet, kostnader forbundet med vold i nære relasjoner eller verdien av tiltak som fører til økt livskvalitet eller økt fysisk aktivitetsnivå.
    - Merk at dette kun gir mulig informasjon om «enhetsverdien» og at man fortsatt må kunne anslå «kvantum» på en tilstrekkelig god måte for å kunne vurdere virkningen som en prissatt virkning.
- Alle priser skal reflektere forventningsverdier for at anslag rundt priser og betalingsvillighet skal bli mest mulig korrekt
  - Dersom for eksempel andelen med relevant fagutdanning i akuttinstitusjoner er 60 prosent (lønnskoder miljøterapeut) og 40 prosent ikke har relevant fagutdanning (lønnskoder miljøarbeider), bør forventet lønnskostnad per ansatt i en ny akuttinstitusjon beregnes som «0,6 x årlige lønnskostnader for lønnskoder miljøterapeut + 0,4 x årlige lønnskostnader for lønnskoder miljøarbeider».
- Prisene som benyttes skal reflektere verdien i alternativ anvendelse av ressursene
  - Sagt på en enklere måte, man skal legge til grunn den prisen kjøperen av godet står overfor. For eksempel:
    - Arbeidskraft verdsettes til lønn inklusiv arbeidsgiveravgift, sosiale kostnader og skatt.⁴³ Varer og tjenester verdsettes til pris ekskludert merverdiavgift og toll, men inkludert avgifter som korrigerer for eksterne virkninger.⁴⁴

---

⁴² Bufdir (2019)

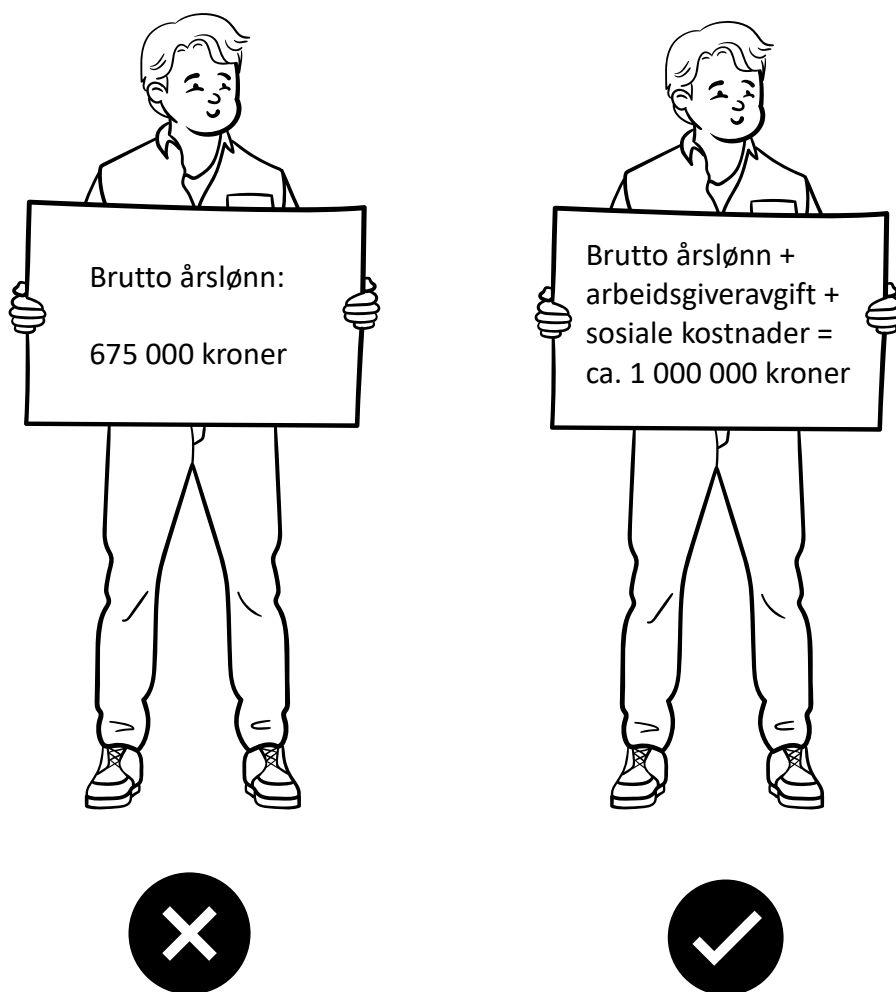
⁴³ I illustrasjonen under viser vi et eksempel hvor brutto årslønn på 675 000 kroner blir til om lag 1 000 000 kroner når man inkluderer arbeidsgiveravgift på 14,1 prosent og sosiale kostnader (her: 30 prosent av brutto årslønn).

⁴⁴ Dette gjelder ikke hvis man allerede har verdsatt de eksterne virkningene på en annen måte.

Prissatte virkninger

- Når vi verdsetter individers betalingsvillighet, er det viktig at vi bruker prisene individene står overfor eller deres alternativkostnad. For eksempel skal individers betalingsvillighet for fritid verdsettes til lønn ekskludert skatt fordi det reflekterer alternativverdien for arbeidstaker (for eksempel ved å arbeide en time mer). Dette omtales i DFØs veileder kap. 3.4.4.

Figur 9. Hvordan beregne verdsetting av arbeidskraft

4.2 Sentrale kilder og verktøy til prissetting av virkninger

Virkninger skal prissettes så langt det er mulig. Da må man basere prissettingen på noe og to sentrale grunnlag for prissetting er enten andre studier som prissetter virkninger som er relevante/ kan være overførbare i vår analyse, men også tilgangen på sektorspesifikke data om kostnader og aktivitet i aktørens egne systemer.

Vi vil derfor gi en kort innføring i hva som er en riktig tolkning av sentrale data- og statistikkilder. I denne veilederen gir vi generell informasjon om aktivitets- og økonomitall for de viktigste tiltakene i barnevernet, både offentlige og private. Aktivitets- og økonomitall fra Bufetat står sentralt i mange analyser og omtales nærmere i egne tekstbøker.

4.2.1 Lønn og turnus

Lønnsutgifter utgjør en stor andel av de totale utgiftene ved institusjonsdrift og andre barnevernstiltak og står sentralt i de fleste samfunnsøkonomiske analyser. Lønnsutgifter på institusjonsområdet kan påvirkes av valget av turnusordning. Statlige, kommunale, private ideelle og private kommersielle institusjoner benytter ulike former for turnusordninger.

Statlige institusjoner benytter to-delt turnus⁴⁵, tre-delt turnus⁴⁶, statlig langturnus⁴⁷ eller en kombinasjon av disse.

Private ideelle og private kommersielle institusjoner benytter som oftest ulike varianter av medleverturnus som er regulert av Medleverforskriften.⁴⁸

Oslo kommune benytter egne turnusordninger innenfor sitt ansvarsområde.

For spørsmål om lønn og turnusordninger, ta kontakt med den aktuelle aktøren eller deres interesseorganisasjoner⁴⁹ dersom det omhandler private (ideelle eller kommersielle) aktører, ta kontakt med Barne- og familieetaten i Oslo dersom det omhandler Oslo kommune og ta kontakt med Bufdirs avdeling internjuridisk og anskaffelse dersom det omhandler Bufetat.

For spørsmål om lønn og turnus i andre kommuner enn Oslo (kommunale institusjoner) bør man kontakte den enkelte kommune.

Behov for å innhente økonomitall for Bufdir og Bufetat eller spørsmål om økonomitall i statlig barnevern?

Kostnader ved institusjonsdrift og andre tiltak i regi av Bufetat kan hentes ut gjennom Unit4. Det er sentralt at den som skal gjennomføre analyser for Bufdir og Bufetat er kjent med hvordan statlige utgifter og inntekter føres og behandles for å sikre en god og enhetlig praksis.

Bufdir og Bufetat kategoriserer alle utgifter og inntekter etter ulike dimensjoner. Dette beskrives i dokumentene «Kontoplan med veileder» og «Veileder bokføring i regnskap» som oppdragstaker bør være kjent med.

Følgende dimensjoner benyttes:

---

⁴⁵ To-delt turnus innebærer at man jobber med variasjon av vakter på dag og kveld (og har egne nattevakter).

⁴⁶ Tredelt skift/turnus innebærer at man jobber med variasjon av vakter dag, kveld og natt.

⁴⁷ Vaktordning som innebærer at man jobber over flere døgn (inkl. perioder med hviletid i løpet av vaktene) i en såkalt «2-7-2-7-3-7»-turnus (2 dager på jobb, 7 dager fri, 2 dager på jobb, 7 dager fri osv.)

⁴⁸ Kartlegginger har vist at varianten «3-7-4-7» er mest utbredt, men det eksisterer også andre varianter.

⁴⁹ Eksempelvis NHO Geneo, Virke ideell og frivillighet, Abelia eller Ideelt Barnevernsforum

Tabell 2. Kategorier av utgifter og inntekter etter ulike dimensjoner i Bufdir og Bufetat

Dimensjon	Konto	Dim1	Dim2	Dim3	Dim4	Dim5	Dim6
Begrepsnavn	KONTO	KOSTSTED	PROSJEKT	DIM3	FINANSIERING	SAKSNR	ANSATTNR
Beskrivelse	Konto	Koststed	Prosjekt	Formål	Kap/post	Klient	Ansatt
Relasjon	Artskonto Kontogruppe Kontoklasse	Region Divisjon Avdelinger Bufetatenhet Målgruppe			Kapitler Poster		

Sentrale dimensjoner er Dim1 (som beskriver koststedet, for eksempel en bestemt institusjonsavdeling, institusjon eller region), Dim 3 (som beskriver formålet eller type aktivitet, for eksempel om det er snakk om fosterhjem, sentre for foreldre og barn, institusjon eller utgifter i direktoratet) og Dim4 (som beskriver hvilket kapittel og hvilken post det er ført på, for eksempel er kap. 855, post 22, utgifter til eksterne kjøp av barnevernstjenester).

Sentrale dokumenter i tilknytning til dette er dokumentet «Veileder formålsdimensjonen» som beskriver hvilke tiltak og typer utgifter og inntekter som inngår i de ulike formålene. Andre relevante føringer for økonomistyring er beskrevet i dokumentet «Instruks for økonomi og virksomhetsstyringen».⁵⁰

Tildelingen til statlige barnevernstiltak finansieres over kapittel 855 i statsbudsjettet, fordelt på post 01 og post 22. Post 01 er utgifter til drift av statlige barnevernstiltak, mens post 22 er kjøp av private barnevernstjenester. Postene har stikkord «kan nyttes under», og bevilgningene kan derfor benyttes om hverandre.

4.2.2 Innhenting og behandling av tall og statistikk på barnevernsområdet

Aktivitetsdata er et sentralt element i samfunnsøkonomiske analyser og andre utredninger på barnevernsområdet. Vår erfaring er at både interne og eksterne utredere har utfordringer med å få oversikt over hvilke data som eksisterer og hva disse dataene kan si (og ikke si) noe om. Dialog med utredere og

⁵⁰ Kontakt økonomiavdelingen i Bufdir dersom dere har behov for tilgang til disse interne dokumentene.

Prissatte virkninger

uttrekk av data er tidkrevende, og Bufdir har derfor laget et arbeidsdokument for å hjelpe utredere å forstå statistikken på barnevernsområdet bedre.

Dokumentet omhandler følgende, sentrale kilder for bruk av tall og statistikk på barnevernsområdet:

Statistikk om kommunalt barnevern

- Barnevernsstatistikken til Statistisk sentralbyrå (SSB)
  - Barnevernsstatistikken bygger på kommunenes innrapportering til SSB (KOSTRA) og gir tall om de kommunale barnevernstjenestene.
  - Dataene inneholder informasjon om hele saksgangen til barn som er i kontakt med barnevernet, fra melding til undersøkelse, vedtak om tiltak, hjelpetiltak i hjemmet og plasseringer utenfor hjemmet. Det er også tall for antall ansatte i barnevernstjenesten, og ressursbruk fordelt på ulike funksjoner.
  - Mange av tallene er tilgjengelig på kommune- og bydelsnivå gjennom KOSTRA, mens noen fordelinger kun er tilgjengelig på høyere geografisk nivå.
  - Statistikken er tilgjengelig her: <https://www.ssb.no/statbank/list/barneverng>⁵¹
- Kommunenes halvårsrapportering til Bufdir
  - Alle barnevernstjenester rapporterer hvert halvår på utvalgte områder til Bufdir. Statistikken er på aggregert nivå.
  - Statistikken overlapper i stor grad med det kommunene rapporterer til SSB, men har noe mer informasjon om lovbrudd og hjemmelsfordeling til barn med tiltak.
  - Kommunenes halvårsrapportering er en viktig kilde for statsforvalterne for å følge med på status og risiko i sine tjenester.

Statistikk om statlig barnevern (andrelinjebarnevernet)

- Bufetat sitt fagsystem BiRK inneholder informasjon om alle tiltak som gis gjennom Bufetat, kjennetegn ved tiltakene, og kjennetegn ved barna som er i tiltak.
- Tilsvarende data om barn som mottar tiltak fra andrelinjebarnevernet i Oslo kommune, finnes i deres fagsystem BiRK Oslo.
- Statistisk sentralbyrå publiserer statistikk om barnevernsinstitusjoner⁵²:
<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/barne-og-familievern/statistikk/barnevernsinstitusjoner>

Statistikk om saker behandlet i Barneverns- og helsenemnda

- Barneverns- og helsenemnda sitt fagsystem ProSak inneholder opplysninger om alle saker om tvang etter barnevernsloven som behandles i nemnda, slik som akuttvedtak, omsorgsovertakelser, tilbakeføring til hjemmet og samvær.
- Statistikken er tilgjengelig i Sentralenheten for barneverns- og helsenemndene sin årsrapport, på Bufdir sine nettsider og ved forespørsel til Sentralenheten for barneverns- og helsenemndene.

Dokumentet får dere tilsendt ved å kontakte analyseavdelingen på barnevernsstatistikk@bufdir.no.

Vi anbefaler også nettsiden <https://www.bufdir.no/statistikk-og-analyse/barnevern> for nyttig informasjon om tilgjengelig statistikk på barnevernsområdet.

---

⁵¹ Statistisk sentralbyrå (u.å.a)

⁵² Statistisk sentralbyrå (u.å.b)

Spesialuttrekk av data eller spørsmål om statistikk på barnevernsområdet?

Analyseavdelingen i Bufdir har spesialkompetanse på alle datakilder i barnevernet, og kan gjennomføre uttrekk og spørringer i BiRK på forespørsel fra utredere som skal gjennomføre samfunnsøkonomiske analyser.

Dialog med utredere og uttrekk av data kan være tidkrevende og dokumentet vi omtaler i dette delkapittelet kan hjelpe utredere å forstå statistikken på barnevernsområdet bedre og kan samtidig redusere ressursbruken i Bufdir noe.

4.2.3 Beregning av nåverdi og dokumentstudier

Vi benytter DFØs verktøy for beregning av netto nåverdi i våre analyser.⁵³ Vi anbefaler at oppdragstakere også benytter dette verktøyet dersom man ikke besitter et mer egnet verktøy.

Videre er det viktig å gå igjennom eksisterende dokumentasjon som er relevant for analysen. Dette kan for eksempel være offentlige eller kommunale dokumenter, satsinger eller tidligere utredninger fra området eller tilgrensende områder. Det er spesielt viktig å kartlegge eventuelle dokumenter som beskriver tidligere tiltak på området. Det kan være tidligere analyser, evalueringer av gjennomførte tiltak eller beskrivelser av planlagte satsinger og tiltak på området som vil få konsekvenser for analysen.

Vi anbefaler at den som gjennomfører analysen benytter [Kudos](#), som er en dokumentsamling og søkeløsning for offentlige kunnskaps- og styringsdokumenter, og som er utviklet av DFØ til dette arbeidet.⁵⁴

---

⁵³ Verktøyet ligger på DFØs nettsider: <https://dfo.no/sites/default/files/fagomr%C3%A5der/Utredninger/Verktoy-for-beregning-av-netto-naeverdi-3.xlsm> (Direktoratet for forvaltning og økonomistyring, u.å.a)

⁵⁴ Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (u.å.b)

4.3 Forhold som påvirker prissetting av virkninger på utvalgte områder

Sektorveiledere kan inneholde standardiserte verdier og anslag som skal benyttes i samfunnsøkonomiske analyser i den aktuelle sektoren (særlig på kostnadssiden). Vi har få standardiserte verdier i denne veilederen, men ønsker å gi litt mer veiledning og omtale av sektorspesifikke forhold som kan påvirke vurderingene av sentrale kostnadsvirkninger.

4.3.1 Prissetting av virkninger knyttet til barnevernsinstitusjoner

Barnevernsinstitusjoner kan driftes av offentlige aktører (Bufetat eller kommunale aktører),⁵⁵ private ideelle eller private kommersielle aktører. Alle barnevernsinstitusjoner stilles overfor samme krav til kompetanse, kvalitet og godkjenning, men forholdene som omtales under kan likevel ha betydning for *prissetting av virkninger knyttet til barnevernsinstitusjoner*.

Utgifter til institusjonsopphold kan variere ut ifra institusjonens målgruppe

Bufetat sitt institusjonstilbud er målgruppedifferensiert ut fra hvilket plasseringsgrunnlag barnet er plassert etter. Det er tre hovedkategorier av barnevernsinstitusjoner: akutt, omsorg og behandlingsinstitusjon. Behandlingsinstitusjoner deles inn i målgruppene «atferd lav» (ungdommer med alvorlige atferdsvansker og lav risiko for å utvikle varige problemer i form av kriminalitet inn i voksen alder) og målgruppen «atferd høy» (ungdommer med alvorlige atferdsvansker og høy risiko for å utvikle varige problemer i form av kriminalitet inn i voksen alder).⁵⁶

Målgruppedifferensiering innebærer at utgiftene per oppholdsdag i institusjoner ment for ulike målgrupper vil variere mye fra gjennomsnittsutgiftene for institusjon. Utrekere bør så langt det er relevant og mulig skille mellom aktivitet og utgifter for ulike målgrupper i analysene for å sikre en presis beskrivelse av kostnadene på institusjonsområdet.

Institusjonens kapasitetsutnyttelse og hvor lenge barna blir værende på institusjonen er sentrale forhold i enhver økonomisk analyse. Målgruppedifferensiering kan påvirke institusjonenes oppholdstid⁵⁷ per barn og belegg⁵⁸ og dermed utgifter per oppholdsdag i institusjon og utgifter per gjennomførte opphold.

Oslo kommune benytter også målgruppedifferensiering ved institusjonsplasseringer, men med en litt annen inndeling enn i statlig barnevern.⁵⁹

---

⁵⁵ Eksempelvis driver Larvik kommune barnevernsinstitusjonen Gyda og Oslo kommune driver barnevernsinstitusjoner, jf. eget ansvar for barnevernsområdet.

⁵⁶ Nasjonal enhet for behandlingstiltak (NABE) differensierer mellom målgrupper ved plassering i institusjon etter barnevernslovens §§ 6-1 og 6-2 (Barnevernsloven, 2021).

⁵⁷ Se tabell 3.1 i NOU 2023: 24 (2023) s. 54.

⁵⁸ Se tabell 3.3 i NOU 2023: 24 s. 57

⁵⁹ Oslo kommunes fag- og kompetansestrategi for perioden 2022-2024 skisserer endring og videreutvikling av tilbudet til barn og unge som er plassert i omsorgsinstitusjoner og tilbudet til de som er plassert i behandlingsinstitusjoner. I BFEs omlagte institusjonstilbud differensieres tilbudet til barn og unge som er plassert etter omsorgsparagrafer etter to fagmodeller, Omsorg: Tilknynings- og endringsmodellen og Omsorg: Systemisk endringsmodell. Barn plassert etter atferdsparagrafer har en egen fagmodell: Forsterket behandlingsmodell. Ved behov for rusbehandling, kjøper Oslo kommune plasser fra private/ideelle institusjoner.

Utgiftene ved institusjonsdrift kan variere utfra institusjonens eieform

Utgiftene ved institusjonsdrift vil ofte variere ut fra institusjonens eieform. Lønn til ansatte er den klart største utgiftsposten ved institusjonsdrift. Bruk av ulike former for turnusordninger er en sentral årsak til at både lønnsutgiftene og de totale utgiftene varierer mellom offentlige, private ideelle og private kommersielle aktører.⁶⁰ Merk også at statlige, ideelle og kommersielle aktører opererer med til dels svært ulike pensjonsordninger.

Utredere bør så langt det er relevant og mulig skille mellom aktivitet og utgifter for ulike eieformer i analysene for å sikre en presis beskrivelse av kostnadene på institusjonsområdet.

Fordelingen av utgiftene ved institusjonsdrift bestemmes av finansieringsordningen

Bufetat har plikt til å tilby kommuner som ber om bistand til plassering av barn i institusjon et egnet tilbud (bistandsplikt). Utgiftene ved institusjonsdrift fordeles mellom Bufetat og kommunene. Kommunene betaler samme egenandel per måned i barneverninstitusjon, uansett eieform og målgruppe.⁶¹ Satsene publiseres årlig i dokumentet «Sats for kommunal egenbetaling for statlige barnevernstiltak».⁶²

Endringer i egenandeler for statlige barnevernstiltak påvirker kostnadsfordelingen mellom de berørte aktørene (stat og kommune), men ikke de samlede kostnadene. Kommunenes insentiver til å jobbe forebyggende og deres tiltaksvalg, herunder det å etablere egne institusjoner, kan påvirkes av størrelsen på de kommunale egenandelene for plassering i institusjon.

4.3.2 Prissetting av virkninger knyttet til fosterhjemstiltak

Kostnader forbundet med etablering og drift av fosterhjem ligger både hos Bufetat og i kommunene.

Ansvarsfordelingen mellom statlig og kommunalt barnevern på fosterhjemsområdet innebærer at Bufetat har ansvaret (oppgave- og fullt finansieringsansvar) for rekruttering og opplæring av fosterhjem,⁶³ mens kommunene har ansvaret (oppgave- og fullt finansieringsansvar) for veiledning og oppfølging av hjemmene.⁶⁴

Det finnes følgende former for fosterhjem: Ordinære fosterhjem (kommunalt barnevern), beredskapshjem (statlig barnevern) og spesialiserte fosterhjem (statlig barnevern).

Ordinære fosterhjem er betegnelsen på fosterhjem som benyttes i kommunene og som kommunene dekker utgiftene til.⁶⁵ Fosterhjems plasseringer av denne typen utgjør om lag 90 prosent av alle

---

⁶⁰ Merk også at gjennomsnittsberegninger av kostnader ved ulike eieformer kan være utfordrende ved at ulike eieformer kan ha spesialisert seg på bestemte former for institusjonsdrift og derfor kan ha overvekt/ undervekt av de ovennevnte institusjonstypene.

⁶¹ Dette gjelder alle kommuner unntatt Oslo kommune som har et særegent ansvar for institusjonsområdet i Oslo. BFE har ansvaret for å drive institusjoner og inngå rammeavtaler og sikre tilstrekkelig kapasitet for institusjonsplasser i Oslo og bydelene kjøper plasser fra BFE til full pris (ingen kostnadsdeling eller egenandelsordning).

⁶² Barne- og familiedepartementet (2023)

⁶³ Kommunene er ikke avgrenset fra å rekruttere og opplære fosterhjem, for eksempel rekrutterer kommunene en rekke fosterhjem i barnets slekt og nettverk. Bufetat har imidlertid en plikt til å levere ferdigrekrutterte fosterhjem til kommuner som ber om et fosterhjem (bistandsplikt).

⁶⁴ Gjelder ikke beredskapshjem i regi av Bufetat og spesialiserte fosterhjem i regi av Bufetat.

⁶⁵ Kommunene står fritt til å bestemme de økonomiske rammebetingelsene, herunder omfanget av frikjøp, for de ordinære fosterhjemmene. [Regjeringens fosterhjemsstrategi 2021-2025](#) inneholder imidlertid faglige anbefalinger for

Prissatte virkninger

fosterhjems plasseringer.⁶⁶ Ordinære fosterhjem kan være rekruttert av Bufetat eller av kommunene selv (enten i eller utenfor barnets slekt og nettverk). Beredskapshjem er en midlertidig omsorgsløsning (i regi av Bufetat) mens det avklares om barnet skal flytte videre i fosterhjem, institusjon, eller om barnet skal flytte tilbake til foreldrene sine. Bufetat kan i særlige tilfeller tilby plass i spesialisert fosterhjem som et alternativ til institusjons plassering.

Kommunene betaler en egenandel for bruk av statlige fosterhjemstiltak. Fordeling av utgiftene (mellom stat og kommune) ved bruk av statlige fosterhjemstiltak som statlige beredskapshjem eller spesialiserte fosterhjem styres av satsene for kommunale egenandeler.

Kostnadene mellom de ulike formene for fosterhjem kan variere mye både i utgifter per oppholdsdag og oppholdskostnad. Utrederne må som et minimum beregne aktivitet og utgifter for de ulike former for fosterhjem i analysene for å sikre presise beskrivelser på fosterhjemsområdet.⁶⁷

4.3.3 Prissetting av virkninger knyttet til hjelpetiltak

Kostnader til hjelpetiltak ligger både hos Bufetat og i kommunene.

Ansvarsfordelingen mellom statlig og kommunalt barnevern på hjelpetiltaksområdet medfører at kommunene har fullt oppgave- og finansieringsansvar for hjelpetiltak i hjemmet. Bufetat kan tilby spesialiserte hjelpetiltak der dette kan forhindre plassering utenfor hjemmet.

Det finnes en rekke former for hjelpetiltak i kommunal og statlig regi. Kommunene dekker selv sine utgifter til kommunale hjelpetiltak, slik som ulike former for råd og veiledning, tilbud om støttekontakt, tilbud om aktiviteter som SFO/ AKS/ barnehage eller tilbud om kommunale botiltak (hybler, bofellesskap etc.).

Kommunene betaler en egenandel for bruk av statlige hjelpetiltak slik som MST⁶⁸ eller RFT⁶⁹. Fordeling av utgiftene (mellom stat og kommune) ved bruk av statlige hjelpetiltak styres av satsene for kommunale egenandeler.

Hjelpetiltak i hjemmet er en svært bred tiltakstype som omfatter alt fra svært enkle tiltak med lave kostnader (for eksempel råd og veiledning) til omfattende tiltak med betydelige kostnader (for eksempel statlige hjelpetiltak). Kostnadsberegninger må ta hensyn til variasjonen i varighet og intensitet i hjelpetiltakene.

Utrederne må beregne aktivitet og utgifter på et tilstrekkelig detaljert nivå i analysene (som et minimum skille mellom bruk av statlige og kommunale hjelpetiltak) for å sikre presise beskrivelser på hjelpetiltaksområdet.

---

fastsettelse av de økonomiske rammebetingelsene gjennom en modell som består av fast grunnstøtte, utgiftsdekning, barnetrygd og standardiserte perioder for frikjøp av fosterforeldre fra annet arbeid som følges av mange kommuner (Barne- og familiedepartementet, 2021).

⁶⁶ Statistisk sentralbyrå (u.å.c)

⁶⁷ Kostnadene ved bruk av ordinære fosterhjem kan variere mye på grunn av ulik grad av frikjøp av fosterforeldre og det kan derfor være nødvendig å gjøre ytterligere avgrensninger i beregningene.

⁶⁸ Multisystemisk terapi

⁶⁹ Relasjonsfokuset terapi

4.3.4 Skattefinansieringskostnader

Skattefinansieringskostnaden er den marginale kostnaden ved å hente inn en ekstra skattekrone, satt til 20 øre per krone. Samfunnsøkonomiske kostnader oppstår om et tiltak medfører mer ressursbruk (f.eks. arbeidstid) eller endret atferd som følge av nye priser eller nye skatter, jf. rundskriv R-109/2021.

Dersom det er snakk om en fordelingsvirkning er det kun skattefinansieringskostnaden som er den samfunnsøkonomiske kostnaden, gitt at tjenestene leveres i samme omfang som i nullalternativet.

Eksempel: I Bufdir (2020) er det skattefinansieringskostnaden av Fritidskortet som er den store samfunnsøkonomiske kostnaden, ettersom kostnadene ved selve Fritidskortet kun er en overføring fra ulike grupper av skatteyttere til personer med barn som deltar i fritidsaktiviteter.

Merk at dersom tiltaket har virkninger som gir en netto besparelse på offentlige budsjetter, kan denne føre til en skattefinansieringsgevinst. Eksempelvis kan reduserte kostnader knyttet til omsorgsovertagelser være en virkning som gir en skattefinansieringsgevinst.⁷⁰

Vi viser til DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser, kap. 3.4.8, for mer veiledning om skattefinansieringskostnader.

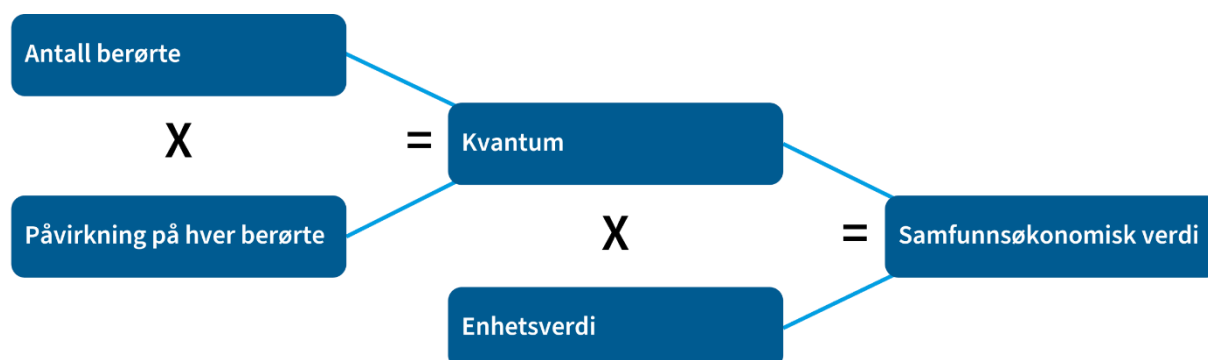
5. Ikke-prissatte virkninger

5.1 Beskrivelse av DFØs anbefalte metode for ikke-prissatte virkninger

Den metodiske fremgangsmåten for å vurdere virkningene er i prinsippet lik for både prissatte og ikke-prissatte virkninger. De samfunnsøkonomiske konsekvensene av en virkning bestemmes av følgende tre forhold og i tråd med figuren under:

- Antall berørte: Hvor mange berøres av den aktuelle virkningen?
- Påvirkning på hver berørt: I hvor stor grad berøres de?
- Enhetsverdi: Hva er den samfunnsøkonomiske verdien per enhet? Enhetsverdi per berørt.

Figur 10. Fremgangsmåte for å vurdere samfunnsøkonomiske konsekvenser av en virkning

⁷⁰ PWC (2024)

Ikke-prissatte virkninger

Dersom man har informasjon om alle komponentene, kan og skal virkningen behandles som en prissatt virkning i den samfunnsøkonomiske analysen. Dersom man ikke har tilstrekkelig informasjon om alle komponentene, eller det er usikkerhet ved om det er faglig forsvarlig å prissette virkningen (for eksempel usikkerhet i årsak-virkningssammenhengen), bruker man informasjonen til å behandle virkningen som en ikke-prissatt virkning.

5.2 Eksempel på verdsetting av en ikke-prissatt virkning på barnevernsområdet

Vi bruker et eksempeltiltak, innføring av et barnevernsfaglig kvalitetssystem (BFK) i den kommunale og statlige fellessatsingen på digitale tiltak i barnevernet (Digibarnevern). Barnevernsfaglig kvalitetssystem er et faglig rammeverk for å støtte ansatte i det kommunale barnevernet i deres saksbehandling og kan gi hjelp med prosess, faglig veiledning osv. Virkningen som vurderes er økt arbeidsdeltagelse for barn i barnevernet.

Eksempel: Vurdering av antall berørte

Innføringen av BFK vil være relevant for alle barn som mottar hjelp fra barnevernstjenestene. Antall barn med tiltak i barnevernet var om lag 47 000 i 2022 – eller om lag 45 000 barn når vi trekker fra antallet barn som mottok tiltak i regi av statlig barnevern.

Alle barn med tiltak i barnevernet blir i teorien berørt, men noen vil merke endringene mye mer enn andre. Vi kan for eksempel drøfte noe rundt hvor mange av disse 45 000 som mottar tilbud på områder eller i kommuner hvor det i dag er kjent at prosess, struktur og kvalitet er en utfordring. La oss si at det er 1 prosent av oppgavene eller kommunene. Det vil i så fall tilsi at tiltaket særlig kan påvirke 450 barn med tiltak i barnevernet. Antall berørte vurderes til 450 barn.

Eksempel: Vurdering av påvirkning på hver berørt

Innholdet i BFK skal primært rette seg mot det skjønnsmessige handlingsrommet i barnevernstjenestenes arbeid i barnevernssaker, være forankret i gjeldende rett, ha barnets behov i sentrum og reflektere tilgjengelig, anerkjent og oppdatert kunnskap.

Innhentet informasjon har vist at ved implementeringstidspunktet er det kvalitetsutfordringer og variasjon i tilbudet på landsbasis. Det betyr at det er rom for å bedre kvaliteten ved å redusere variasjonen gjennom et tiltak som BFK. Vi vurderer at et fullt implementert BFK vil bidra til en merkbart likere og mer kvalitetssikret utøvelse av barnevernsfaglig praksis og dermed virke positivt på tilbudet som gis til barna, noe som igjen kan påvirke deres livsutvikling og i siste instans kunne påvirke deres arbeidsdeltagelse som voksne. Spørsmålet er hvor mye. Det som trekker ned påvirkningen på hver berørt handler særlig om at det er en rekke andre forhold som også påvirker deres fremtidige arbeidsdeltagelse, slik som hvilke tiltak barna faktisk mottar av barnevernet og kvaliteten på disse, samt andre forhold som skole, forholdet til venner og voksenpersoner osv.

Vi ser derfor for oss at virkningen på fremtidig arbeidsdeltagelse hos vår gruppe med berørte barn vil være svært lav.

Oppsummering – vurdering av «kvantum» i eksemplet

Kvantum vurderes til produktet av «450 barn» og «svært lav påvirkning for hver berørt». Dette er et svært usikkert og overordnet anslag for antall berørte og påvirkning per berørte.

Eksempel: Vurdering av enhetsverdi

DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser, kap. 3.4.5.

«Dette steget innebærer en kvalitativ vurdering av enhetsverdien til den ikke-prissatte virkningen. Perspektivet bør fremdeles i størst mulig grad være å ta utgangspunkt i de samme prinsippene som for de prissatte virkningene som bygger på betalingsvillighetsprinsippet, der et gode er verdt det befolkningen er villig til å betale for å oppnå eller unngå virkningen. Med enhetsverdi mener vi altså hvordan virkningen påvirker befolkningens velferd, men lar seg ikke i dette tilfellet måle i kroner.»⁷¹

Vurdering av enhetsverdi er et svært utfordrende punkt for utredere. Innhenting av «ekspertvurderinger» eller tidligere forskning og evalueringer vil kunne være nyttige for å gjøre kvalitative vurderinger av enhetsverdien.

Vi anbefaler at man har dialog med fagpersoner på barnevernsområdet i Bufdir for å bli satt i kontakt med personer som kan gi «ekspertvurderinger» rundt størrelsen på enhetsverdier, enten gjennom erfaringer fra praksis eller kunnskap om tilgjengelige verdsettingsstudier. Husk å sikre at vurderingene alltid må gjøres i tråd med betalingsvillighetsprinsippet. Vi tenker også at oversikten over relevante utredninger på barnevernsområdet bakerst i veilederen kan gi nyttig informasjon om verdsettingsstudier og andre relevante kilder som kan si noe om størrelsen på enhetsverdien av de ikke-prissatte virkningene.

I vårt eksempel med virkningen økt arbeidsdeltagelse kan man for eksempel ta utgangspunkt i beregninger som viser at de samfunnsøkonomiske kostnadene ved at unge faller utenfor arbeidslivet er 18,4 mill. kroner.⁷²

Eksempel: Vurdere den samfunnsøkonomiske verdien av virkningen økt arbeidsdeltagelse

Ved hjelp av metoden over kan man vurdere den samfunnsøkonomiske verdien på virkningen "økt arbeidsdeltagelse" til å være produktet av «450 barn», «svært lav påvirkning på hver berørte» og «18,4 mill. kroner».

«Svært lav påvirkning» kan eksemplifiseres med en hypotetisk prosentvis suksessrate. Dersom vi antar at det er snakk om at tiltaket øker sannsynligheten for arbeidsdeltagelse med henholdsvis én eller to prosent, så er den samfunnsøkonomiske verdien av tiltaket 82 eller 164 mill. kroner per år.

Vi har ingen gode kilder eller studier som kan hjelpe oss med å vurdere om én eller to prosent økt sannsynlighet for arbeidsdeltagelse er tilstrekkelig gode anslag og har derfor ikke grunnlag for å behandle virkningen som en prissatt virkning. Vi benytter heller matrisen under til å vurdere virkningen som en ikke-prissatt virkning.

---

⁷¹ Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (2023b)

⁷² Vista Analyse AS (2010) vurderer samfunnsøkonomiske kostnader ved at unge faller utenfor arbeid. Vista inkluderer blant annet behandlingskostnader og skattefinansieringskostnader av diverse trygdeytelser i sin analyse. Sammenlignet med en person som er i arbeid fra 19 års alder fram til pensjonering ved 62 år, er det samfunnsøkonomiske tapet på 11,8 mill. 2010-kroner. Oppjustert med veksten i grunnbeløpet i folketrygden blir dette 15,9 mill. 2020-kroner. Dette kan prisjusteres til 18,4 mill. kroner i 2023-kroner (september 2023). Dette er kun ment som et eksempel på en utredning som har forsøkt å verdsette denne virkningen.

Tabell 3. Matrise for å vurdere ikke-prissatt virkning

Kvantum / Enhetsverdi	Liten	Middels	Høy
Stort negativt	Middels negativ	Stor negativ	Meget stor negativ
Middels negativt	Liten negativ	Middels negativ	Stor negativ
Lite negativt	Ubetydelig/ingen	Liten negativ	Middels negativ
Verken positivt eller negativt	Ubetydelig/ingen	Ubetydelig/ingen	Ubetydelig/ingen
Lite positivt	Ubetydelig/ingen	Liten positiv	Middels positiv
Middels positivt	Liten positiv	Middels positiv	Stor positiv
Stort positivt	Middels positiv	Stor positiv	Meget stor positiv

Vi vurderer at kvantum i vårt tilfelle (450 barn og svært liten påvirkning for hver berørte) må bli et lite, men positivt kvantum («lite positivt») og at enhetsverdien er «høy» sammenlignet med andre virkninger i kjente verdsettelsesstudier. For eksempel har andre alvorlige virkninger som det å bli utsatt for vold i nære relasjoner en lavere enhetsverdi i tidligere rapporter.⁷³ Vi kan da lese ut av tabellen at virkningen «økt arbeidsdeltagelse» er «middels positiv».

Det er naturligvis usikkerhet knyttet til denne typen skjønnsmessige vurderinger. Drøftingen rundt størrelsen av virkningen fremgår imidlertid i utredningen og er etter vårt syn like viktig for beslutningstaker som selve «konklusjonen» av hvor stor virkningen er. Drøftingen bør også inneholde en vurdering av usikkerheten ved virkningen og hvordan vi forventer at den utvikler seg over tid.

Vi viser til DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser for mer veiledning om bruk av verdimatrisemetoden (se kapittel 3.4.5).

Fremstilling og sammenstilling av de prissatte og ikke-prissatte virkningene i analysen omtales i kap. 7.

6. Vurdering av usikkerhet

Alle samfunnsøkonomiske analyser vil inneholde virkninger som utredere er usikre på om vil inntreffe eller usikre på hvor store vil bli. Usikkerhetsvurderinger er derfor et element som må med i slike analyser. Vurderinger som ser på alle relevante usikkerhetsfaktorer og vurderer viktigheten av disse kalles følsomhetsanalyser. Analysene skal se på hvordan usikre faktorer kan variere og hvordan dette kan påvirke tiltakenes lønnsomhet. Omtalen av usikkerhet må i tillegg inneholde en vurdering av ulike former for risikoreducerende tiltak som kan settes inn.

Vi viser til DFØs veileder for samfunnsøkonomiske analyser for veiledning i hvordan man håndterer usikkerhet i slike analyser (se kapittel 3.6.).

⁷³ Vista Analyse AS (2017)

7. Samlet vurdering av samfunnsøkonomisk lønnsomhet

7.1 Om vurdering av lønnsomhet

Avslutningsvis må det gjøres en vurdering av om tiltakets samfunnsøkonomiske nyttevirksomheter (både prissatte og ikke-prissatte) overstiger tiltakets samfunnsøkonomiske kostnadsvirkninger (både prissatte og ikke prissatte). Prissatte og ikke-prissatte virkninger har like stor tyngde i samfunnsøkonomiske analyser.

Nåverdimetoden benyttes for å sammenstille de prissatte virkningene. Dersom betalingsvilligheten for alle tiltakets nyttevirksomheter er større enn summen av kostnadene, defineres tiltaket som samfunnsøkonomisk lønnsomt. Det skal vurderes hvilken betydning tiltakets ikke-prissatte virkninger har for samfunnsøkonomisk lønnsomhet, og om de kan påvirke rangering av alternative tiltak.⁷⁴

Vi viser til DFØs veileder i samfunnsøkonomisk analyse, kap. 3.5, for veiledning om hvordan man vurderer samfunnsøkonomisk lønnsomhet og benytter nåverdimetoden.

7.1.1 Åpenhet rundt forutsetninger

Alle samfunnsøkonomiske analyser må baseres på forutsetninger som kan være mer eller mindre usikre. Vår erfaring er at ønsket om å tallfeste flest mulig virkninger for å komme frem til en tydelig konklusjon uten altfor mange ikke-prissatte virkninger, gjør at utredere ikke alltid ønsker å løfte frem eller drøfte forutsetningene som ligger til grunn for beregningene. Vi ønsker at samfunnsøkonomiske analyser som gjøres på oppdrag fra Bufdir eller i regi av Bufdir skal være åpne rundt hvilke forutsetninger som er lagt til grunn og ikke forsøke å «gjemme dette bort» i fotnoter eller vedlegg.

Bufdir (2022) viser et eksempel på åpenhet rundt forutsetninger i vurderingen av samfunnsøkonomiske kostnader for barn og unge av pandemien og tilhørende tiltak.⁷⁵

Tabell 4. Forutsetninger lagt til grunn for vurderingen av samfunnsøkonomiske kostnader for barn og unge av pandemien og tilhørende tiltak

Virkning	Vurdering	Forutsetninger / antall berørte av virkningen
Prissatte virkninger		
Redusert arbeidsdeltagelse	1,4 mrd. Kroner – 5,6 mrd. Kroner	100 – 400 nye individer kommer ikke ut i arbeidslivet
Redusert psykisk helse og lavere livskvalitet	90 mill. kroner – 6,8 mrd. Kroner	2 000 – 10 000 nye individer opplever redusert livskvalitet tilsvarende «mild angst» i 1 eller 3 år, alternativt «mild depresjon» i 3 år

⁷⁴ Krav fra R-109/21 om vurdering av samfunnsøkonomisk lønnsomhet

⁷⁵ Se rapporten fra Barne, ungdoms- og familiedirektoratet (2022) om samfunnsøkonomiske konsekvenser for barn og unge av pandemien og tilhørende tiltak. Rapporten inneholder også tydelige forklaringer på hvilke kilder og enhetskostnader som er benyttet i beregningene.

Samlet vurdering av samfunnsøkonomisk lønnsomhet

Økte kostnader knyttet til vold i nære relasjoner	390 mill. kroner – 1,5 mrd. Kroner	48 – 190 nye individer opplever vold i nære relasjoner
Kostnader ved varig fysisk inaktivitet	600 mill. kroner – 2,4 mrd. Kroner	50 – 200 nye individer ender opp med en fysisk inaktiv livsstil
Økte kostnader til plasseringer utenfor hjemmet	20 mill. kroner – 100 mill. kroner	10 – 50 nye individer plasseres utenfor hjemmet
Sum samfunnsøkonomiske kostnader	2,5 mrd. Kroner – 16,4 mrd. Kroner	

Det er stor grad av usikkerhet rundt forutsetningene også i tabellen over, men forutsetningene drøftes i dokumentet og beslutningstaker har gjennom tabellen en god oversikt over hvilke forutsetninger beregningene hviler på.

7.1.2 Fremstilling av virkninger

Vi ønsker at den samfunnsøkonomiske analysen oppsummeres med en «superside» som inneholder alle relevante tiltak, deres virkninger, samlet vurdering av samfunnsøkonomisk lønnsomhet og en rangering av tiltakene (dersom dette er mulig, se kap. 7.1.3.). Tabellen blir mer informativ og leservennlig dersom man synliggjør de mest sentrale nytte- og kostnadsvirkningene og ikke bare oppgir nåverdien.

Nedenfor er et eksempel på en superside som inneholder denne informasjonen⁷⁶:

Tabell 5. Oppsummering av sentrale nytte- og kostnadsvirkninger av relevante tiltak

Virkninger for berørte grupper	Nullalternativet	Tiltak 1: Videreutvikling av eksisterende digitaliseringsprosjekter på barnevernsområdet	Tiltak 2: Utvikling av nytt digitaliserings-prosjekt for barnevernsområdet
<i>Prissatte virkninger (mill. kroner)</i>			
Kommune	0	-200	-400
Investeringskostnader	0	-100	-250
Drifts- og vedlikeholdskostnader	0	-150	-200
Prissatt nyttevirkning – reduserte papir og portoutgifter	0	50	50
Stat	0	-70	-70
Investeringskostnader	0	-50	-50
Drifts- og vedlikeholdskostnader	0	-20	-20
Skattefinansieringskostnader	0	-54	-94
Nåverdi prissatte virkninger etter 20 års levetid	0	-324	-564

⁷⁶ Tabellen viser nåverdien av den enkelte virkning for hvert av tiltakene

Samlet vurdering av samfunnsøkonomisk lønnsomhet

<u>Ikke-prissatte virkninger</u>			
Kommune – økt medarbeidertilfredshet	0	Liten positiv	Liten positiv
Stat – økt kvalitet på analyser	0	Ubetydelig/ liten positiv	Liten positiv
Barn i barnevernet – bedre livskvalitet	0	Liten positiv / middels positiv	Liten positiv / middels positiv
Barn i barnevernet – økt arbeidsdeltagelse	0	Liten positiv	Liten positiv
Rangering etter ikke-prissatte virkninger	3	1	2

En slik tabell er i tråd med gjeldende krav om at samfunnsøkonomiske analyser først skal gjennomføre en nåverdiberegning av de prissatte nytte- og kostnadsvirkningene og hvor de ikke-prissatte virkningene deretter skal justere rangeringen av tiltakene.⁷⁷

Vi viser til DFØs veileder i samfunnsøkonomisk analyse, kap. 3.8.2, for ytterligere veiledning om hvordan man bør gi en samlet vurdering og anbefaling i utredningen.

7.1.3 Om rangering av tiltak når vi hovedsakelig har ikke-prissatte virkninger

Samfunnsøkonomiske analyser på barnevernsområdet vil ofte ha sentrale nyttevirkninger i form av ikke-prissatte virkninger. Dette er en utfordring når man skal vurdere lønnsomheten til tiltakene og anbefale tiltak.

Vi ønsker ideelt sett at man rangerer tiltakene. Dersom man ikke har et tilstrekkelig faglig grunnlag for å rangere tiltakene etter prissatte- og ikke-prissatte virkninger, for eksempel dersom de ikke-prissatte virkningene peker i ulike retninger, bør man la være å gi en rangering og i stedet beskrive hva som skal til for at de ulike tiltakene skal bli samfunnsøkonomisk lønnsomme. Dette kan gjøres ved å gjennomføre dekningsanalyser («break-even analyser») og heller drøfte rangering eller mulighet for samfunnsøkonomisk lønnsomhet i tiltakene på bakgrunn av analysene.

Dekningsanalyser / «break-even analyser»

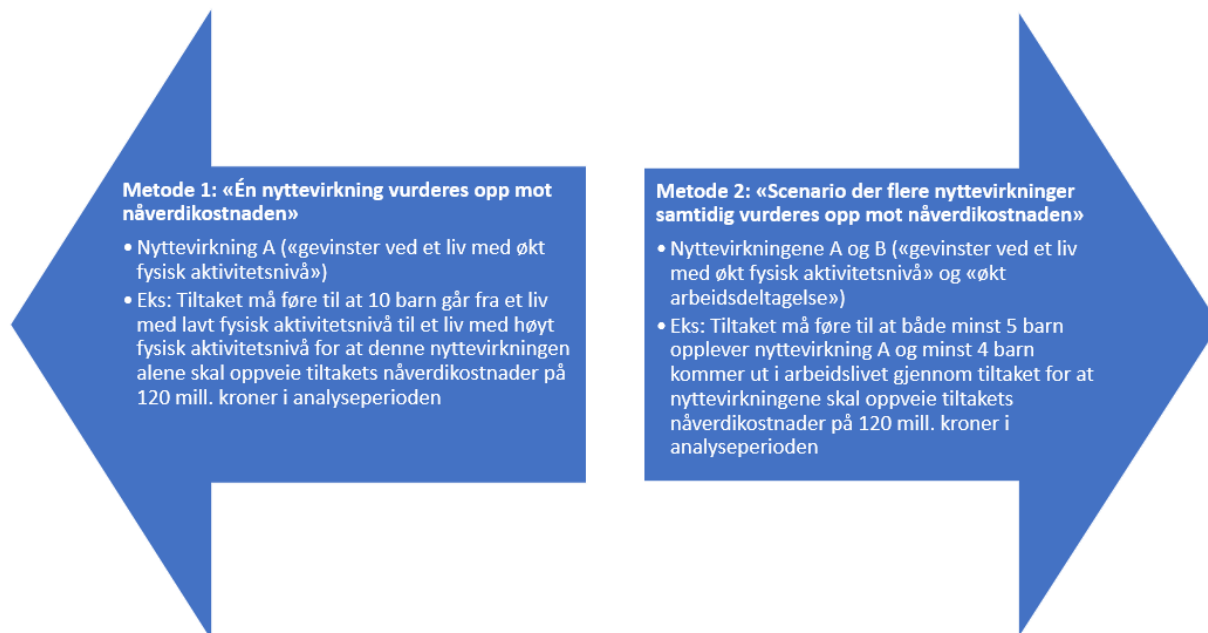
I dekningsanalyser skal man først beregne netto nåverdi på vanlig måte for alle prissatte virkninger og deretter regne seg frem til hvor stor den samfunnsøkonomiske verdien av de ikke-prissatte virkningene må være for at tiltaket skal være samfunnsøkonomisk lønnsomt.⁷⁸

Vår erfaring er at dekningsanalyser av og til gjennomføres ved å se på hva som må til for at én av de ikke-prissatte virkningene alene skal ha effekt nok til å motsvare nåverdikostnadene. Det kan være pedagogisk og leservennlig, men vi ønsker at dekningsanalyser gjennomføres ved at man alltid inkluderer et scenario som hensyntar samtlige ikke-prissatte virkninger. Dette illustreres i figuren under og vil etter vårt syn gi et mer presist bilde på hvor store effekter som må oppstå for at tiltaket skal bli samfunnsøkonomisk lønnsomt.

⁷⁷ Krav fra R-109/21 om vurdering av samfunnsøkonomisk lønnsomhet

⁷⁸ Se DFØs veileder, kap. 3.5.5, for gode beskrivelser av gjennomføring av dekningsanalyser

Figur 11. Illustrasjon av to ulike metoder for å gjennomføre en dekningsanalyse

Vi viser til DFØs veileder i samfunnsøkonomisk analyse, kap. 3.5.5, for ytterligere veiledning om rangering av tiltak og bruk av dekningsanalyser.

7.1.4 Tiltakets måloppnåelse og samfunnsøkonomiske lønnsomhet

Samfunnsøkonomiske analyser er et av flere beslutningsgrunnlag for beslutningstakere. Et tiltaks nåverdi (den neddiskonterte summen av virkninger) og ikke-prissatte virkninger bestemmer anbefalingen i den samfunnsøkonomiske analysen.⁷⁹ Se også DFØs veileder i samfunnsøkonomisk analyse, kap. 3.8.2, for ytterligere veiledning om samfunnsøkonomiske analyser og det samlede beslutningsgrunnlaget.

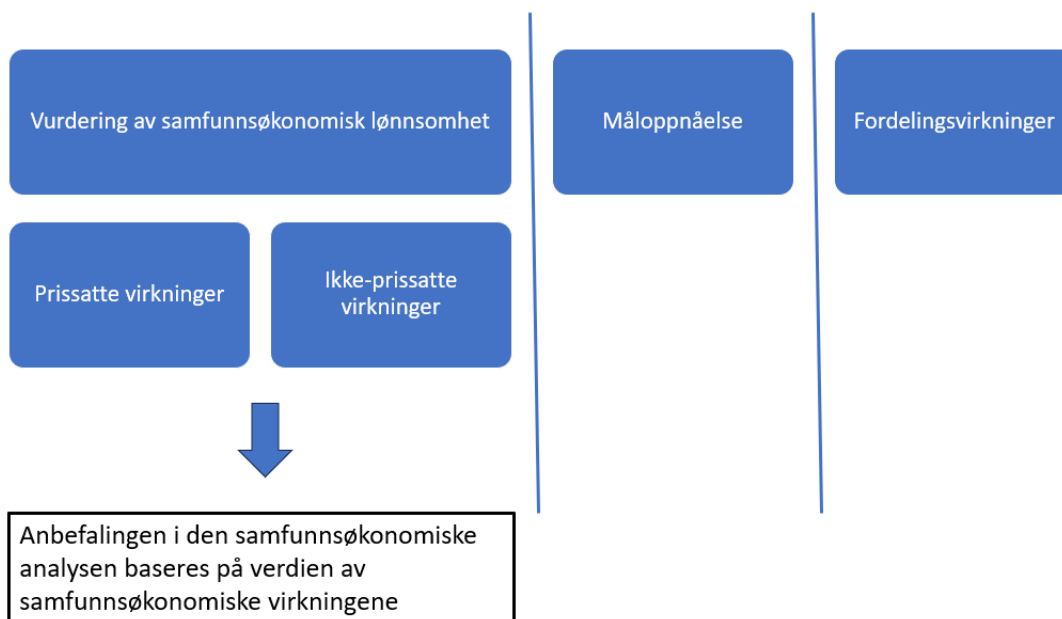
Utgangspunktet for at det gjennomføres samfunnsøkonomiske analyser kan være at man har identifisert et problem som man ønsker å løse gjennom tiltak og hvor høy måloppnåelse betyr at man reduserer problemets størrelse. Eksistensen av utilsiktede virkninger gjør at det er mulig for et tiltak å ha en samfunnsøkonomisk lønnsomhet som fører til at tiltaket anbefales, samtidig som måloppnåelsen kan være høyere i et av de andre tiltakene som er vurdert. Det følger av DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser (kap. 3.8.2) at graden av måloppnåelse ikke skal påvirke anbefalingen, men tas med som tilleggsinformasjon til beslutningstaker.

Dette illustreres i følgende figur:⁸⁰

⁷⁹ Usikkerhetsvurderingene kan i noen tilfeller også påvirke rangeringen av tiltakene

⁸⁰ Figuren er basert på illustrasjon hentet fra Concept-temahefte nr. 19 (NTNU, 2022).

Figur 12. Oversikt over samlet beslutningsgrunnlag

Vi ønsker at samfunnsøkonomiske analyser i regi av Bufdir skal inneholde en omtale av tiltakenes måloppnåelse i ett av de avsluttende kapitlene. Dette vil være relevant informasjon for beslutningstakere, på samme måte som informasjon om tiltakets fordelingsvirkninger.

Vi viser ellers til DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser for mer veiledning om hvordan man skal gi en anbefaling (se kapittel 3.8).

8. Forutsetninger for god implementering

Analysen bør avsluttes med en kort gjennomgang av hvilke forutsetninger som må være på plass for at virkninger og resultater som omtales i analysen skal oppstå. Samfunnsøkonomiske analyser inneholder alle stegene/spørsmålene i utredningsinstruksen, og forutsetninger for god implementering er instruksens sjettede og siste spørsmål.

Eksempler på slike forhold på barnevernsområdet (ved innføring av et digitalt tiltak i barnevernstjenestene) kan være at:

- Bufdir klarer å rekruttere systemutviklere med rett kompetanse i markedet i utviklingsperioden
- Eksisterende regelverk for personvern og krav til håndtering av sensitive data antas å videreføres
- Kommunene klarer å sette av tid til opplæring av alle barnevernsansatte i ny systemløsning
- IT-løsningen er utformet slik at krav til universell utforming er ivarettatt

Punktene over er nyttig informasjon for beslutningstaker ettersom tiltakene ikke vil bli utviklet eller kommer i drift dersom disse forutsetningene ikke er oppfylt.

Punktene kan inkludere forhold som beslutningstaker i noen grad kan påvirke selv. Eksempelvis er tilgangen på kvalifisert personale i barnevernstjenestene i alle deler av landet en kjent problemstilling ved utvikling

Utvalgte samfunnsøkonomiske analyser og andre nyttige rapporter på barnevernsområdet

av tiltak innenfor barnevernet. Tilgangen på ansatte i barnevernstjenestene avhenger blant annet av kompetansekravene, jf. eksemplet i veileder i samfunnsøkonomiske analyser, som BFD kan påvirke gjennom sin rolle som overordnet departement på barnevernsområdet.

Vi viser til DFØs veileder i samfunnsøkonomiske analyser for mer veiledning om forutsetninger for god implementering av tiltaket, hvordan analysen bør presenteres for beslutningstaker og hvordan utredningen bør følges opp (se kapittel 3.8).

9. Utvalgte samfunnsøkonomiske analyser og andre nyttige rapporter på barnevernsområdet

Utredningsmiljø	Tittel	År
Buudir	Samfunnsøkonomisk analyse av de samlede leveransene i «Digibarnevern»	2019
	Samfunnsøkonomisk analyse av tiltak som skal øke barn og unges deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter	2020
	Samfunnsøkonomiske konsekvenser av pandemien og tilhørende tiltak som rammer barn og unge	2021
FAFO	Lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår i offentlig og privat barnevern	2019
Helsedirektoratet	Samfunnsøkonomiske beregninger av tiltak innen kosthold og fysisk aktivitet	2015
Menon	Samfunnskostnader av vold i nære relasjoner	2023
	Samfunnsøkonomisk verdi av fosterhjem i Norge	2023
Nærings- og fiskeridepartementet	NOU 2020:13 Private aktører i velferdsstaten	2020

Utvalgte samfunnsøkonomiske analyser og andre nyttige rapporter på barnevernsområdet

Oslo Economics	Samfunnsøkonomisk analyse av Stillasbyggerne, Akershus universitetssykehus	2021
	Samfunnsøkonomisk utredning. Digital fagstøtte for foreldreveiledning og andre foreldrestøttende tiltak i kommunene	2019
	Analyse av konkurranseforholdene i markedene for tiltak og tjenester til statlig og kommunalt barnevern	2020
	Samfunnsøkonomisk vurdering av marginalisering og utenforskap	2021
	Samfunnsøkonomisk analyse av hjelpetiltak fra barnevernet	2017
	Forventet samfunnsnytte og konsekvenser for kommunene av Familie for første gang	2018
	Samfunnsøkonomisk analyse av kompetansehevingstiltak i barnevernet	2019
PWC	Utredning av nasjonal utrulling av «Sammen på vei»	2024
Rambøll	Oppgave- og finansieringsansvaret for det samlede tilbudet til spe- og småbarn	2014
	Utenfor-regnskapet	2019
	Digi Ung – samfunnsøkonomisk analyse	2018
Samfunnsøkonomisk Analyse	Samfunnsøkonomiske kostnader av kriminalitet	2022
Senter for økonomisk forskning	Kostnader av frafall i videregående opplæring	2009
Statsbygg	Veileder for samfunnsøkonomiske analyser i statlige byggeprosjekter	
Vista	Samfunnsøkonomiske konsekvenser av omsorgssvikt og vold mot barn	2017
	Klokere vern av de aller minste	2016
	Samfunnsøkonomiske kostnader av vold i nære relasjoner	2012

Utvalgte samfunnsøkonomiske analyser og andre nyttige rapporter på barnevernsområdet

	Barnevernet – et utfordrende samliv mellom stat og kommune	2015
	Samfunnsøkonomiske konsekvenser av marginalisering blant ungdom	2010
	Samfunnsøkonomiske konsekvenser av å overføre Bufetats oppgaver på barnevernsområdet til fylkeskommunene	

10. Referanseliste

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (2010). *Veileder til utredningsinstruksen. Konsekvenser for likestilling. Utredning i forhold til kjønn, nedsatt funksjonsevne, etnisk opprinnelse, religion mv.* Hentet fra <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/likestilling/2010/bldveiledernet.pdf>

Barne- og familiedepartementet (2021). *Et trygt hjem for alle. Regjeringens fosterhjemstrategi 2021-2025.* Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/ad5a949174ab4f57bdecc00adb63ecd2/211196-regjeringens-fosterhjemstrategi-web.pdf>

Barne- og familiedepartementet (2023). *Satser for kommunal egenbetaling for statlige barnevernstiltak – 2024.* Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/satser-for-kommunal-egenbetaling-for-statlige-barnevernstiltak-2024/id3020128/>

Barne- og familiedepartementet (u.å.). *Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir).* Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dep/bfd/org/etater-og-virksomheter-under-barne-og-likestillingsdepartementet/barne--ungdoms--og-familieetaten/id418035/>

Barne-, ungdoms og familiedirektoratet (2019). *Samfunnsøkonomisk analyse av de samlede leveransene i «Digibarnevern».* Hentet fra <https://www.bufdir.no/siteassets/prosjekter-og-satsinger/samfunnsokonomisk-analyse-digibarnevern.pdf>

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2020). *Samfunnsøkonomisk analyse av tiltak som skal øke barn og unges deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter.* Hentet fra <https://www2.bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005243>

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2021). *Tildelingsbrev til Bufdir 2021 – Tillegg nr. 1 (2021).* Hentet fra [Tildelingsbrev til Bufdir 2021 - Tillegg nr. 1 \(regjeringen.no\)](https://www.regjeringen.no/tildelingsbrev-til-bufdir-2021-tillegg-nr-1)

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2022). *Samfunnsøkonomiske konsekvenser av pandemien og tilhørende tiltak som rammer barn og unge.* Hentet fra https://www2.bufdir.no/globalassets/global/nbbf/bufdir/samfunnsokonomiske_konsekvenser_av_pandemien_og_tilhoerende_tiltak_som_rammer_barn_og_unge.pdf

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (u.å.). *Brukerråd for barnevernsfeltet.* Hentet fra <https://www.bufdir.no/barnevern/brukerradet/>

Barnevernsloven (2021). *Lov om barnevern (LOV-2021-06-18-97).* Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2021-06-18-97/§1-1>

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (2023a). *Veileder til utredningsinstruksen.* Hentet fra <https://dfo.no/fagomrader/utredning-og-analyse-av-statlige-tiltak/veileder-til-utredningsinstruksen>

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (2023b). *Veileder i samfunnsøkonomiske analyser.* Hentet fra <https://dfo.no/fagomrader/utredning-og-analyse-av-statlige-tiltak/samfunnsokonomiske-analyser/veileder-i-samfunnsokonomiske-analyser>

Referanseliste

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (u.å.a). *Verktøy for beregning av netto nåverdi*. Hentet fra <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fdfp.no%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Ffagomr%25C3%25A5der%2FUtredninger%2FVerktoy-for-beregning-av-netto-naverdi-3.xlsm&wdOrigin=BROWSELINK>

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (u.å.b). *Kudos. Kunnskapsdokumenter i offentlig sektor*. Hentet fra <https://kudos.dfo.no/>

Fafo (2019). *Lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår i offentlig og privat barnevern*. (Fafo-rapport 2019:05). Hentet fra <https://www.fafo.no/images/pub/2019/20702.pdf>

Finansdepartementet (2021). *Rundskriv R-109/2021*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/fin/vedlegg/okstyring/rundskriv/faste/r_109_2021.pdf

Heckman, James J. 2006. *Skill Formation and the Economics of Investing in Disadvantaged Children*. Science, 312(5782): 1900-1902

Helsedirektoratet (2021). *Vurdering av virkninger på folkehelsen og helseeffekter i samfunnsøkonomiske analyser – Sektorveileder til Instruks om utredning av statlige tiltak*. [Høringsutkast]. Hentet fra https://www.helsedirektoratet.no/horinger/vurdering-av-virkninger-pa-folkehelsen-og-helseeffekter-i-samfunnsokonomiske-analyser/Veileder%20for%20utredningsinstruksen%20p%C3%A5%20folkehelseomr%C3%A5det%20-%20h%C3%B8ringsutkast.PDF/_attachment/inline/739b27f1-6426-449d-b3a4-bb6800700730:dc81b9a319c8a8e58211fc01bda72f3ca9415cda/Veileder%20for%20utredningsinstruksen%20p%C3%A5%20folkehelseomr%C3%A5det%20-%20h%C3%B8ringsutkast.PDF

NOU 2022: 10 (2022). *Inntektssystemet for kommunene*. Kommunal- og distriktsdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/b6d3b121f9884eba9755c8ccd6e1afb3/no/pdfs/nou202220220010000dddpdfs.pdf>

NOU 2023:24 (2023). *Med barnet hele vegen. Barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit*. Barne- og familiedepartementet. Hente fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/3448ea4c535f4d20bbbb1ef4e05fc994/no/pdfs/nou202320230024000dddpdfs.pdf>

NTNU (2022). *Bedre metode for håndtering av ikke-prissatte virkninger i samfunnsøkonomiske analyser*. (Concept temahefte nr. 19). Hentet fra <https://www.ntnu.no/documents/1261860271/1262010610/Bedre+metode+for+h%C3%A5ndtering+av+ikke-prissatte+virkinger.pdf/dbdbfd24-5e4a-3cb4-d9de-0e6f541ea82d?t=1647944550447>

Prop 106 L (2012-2013). *Endringer i barnevernloven*. Barne,- likestillings- og inkluderingsdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/7d0ea1b89cc54939b17e69a20d5f7b48/no/pdfs/prp201220130106000dddpdfs.pdf>

PWC (2024). *Utredning av nasjonal utrulling av Sammen på vei*.

Referanseliste

Regjeringen.no (2023). *Ansvarsfordelinga i barnevernet*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnevern/ansvarsfordelinga-i-barnevernet1/id2353984/>

Statistisk sentralbyrå (u.å.a). *Statistikkbanken, barnevern*. Hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/list/barneverng>

Statistisk sentralbyrå (u.å.b). *Barnevernsinstitusjoner*. Hentet fra <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/barne-og-familievern/statistikk/barnevernsinstitusjoner>

Statistisk sentralbyrå (u.å.c). *Statistikkbanken, barnevern*. Hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/10660>

Statsbygg (2021). *Veileder for samfunnsøkonomiske analyser i statlige byggeprosjekter*. Hentet fra <https://dok.statsbygg.no/wp-content/uploads/2021/07/veilederSamfunnsokonomiskAnalyseStatsbygg.pdf>

Vista Analyse AS (2010). *Samfunnsøkonomiske konsekvenser av marginalisering blant ungdom*. (Rapportnummer 2010/07) Hentet fra https://vista-analyse.no/site/assets/files/5887/va_rapport_nr_2010-07_samfunns_konomiske_effekter_av_marginalisering_blant_ungdom.pdf

Vista Analyse AS (2017). *Samfunnsøkonomiske konsekvenser av omsorgssvikt og vold mot barn*. (Rapportnummer 2017/12). Hentet fra https://vista-analyse.no/site/assets/files/6369/va-rapport_2017-12_samfunnsokonomiske_konsekvenser_av_omsorgssvikt_og_vold_mot_barn.pdf

Bufdir

[Bufdir.no](https://bufdir.no)